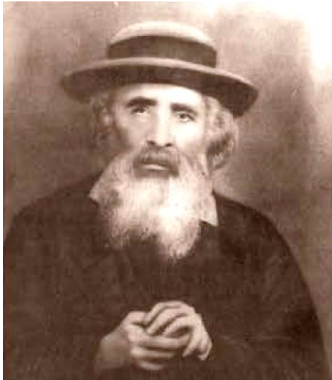
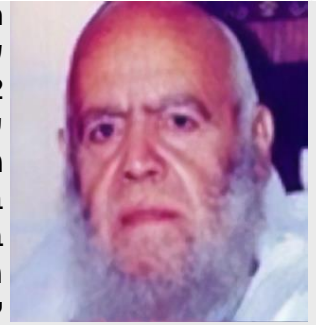


# פניני הצדיקים





**הגאון הרב שלמה מאזוז זצ"ל** - נולד ב-י"ח תמוז ה'תרס"ח (1908) באי גרבה. מטל ילדותו שקד הרבה על התורה וירד לעומקה מתוך צער ודוחק גדול, שכן אביו ירד מנכסיו. כשהיה כבן 12 שנים היה נושא ונותן בחילופי מכתבים עם גדולי הדור. בשנת ה'תר"צ (1930) כשהיה כבן עשרים ושתיים שנה נסע לתוניס עיר הבירה. בשנת ה'תש"י (1950) נפטר הגאון הרב כלפון משה הכהן. רבינו חזר לאי גרבה ולאחר שהפצירו בו גדולי הקהילה הוא הסכים להתמנות במקומו. לאחר מכן התחרט ורק אחר שטרחו גדולי הדור הסכים להתמנות לרב הראשי. נחשב בין גדולי הדור בעיון הש"ס ובבקיאות. פוסק מובהק ודיין מצוין. אשתו הראשונה נפטרה לאחר מחלה והשאירה לו בן כבן עשר. לאחר מכן נשאר גלמוד חמש שנים מחוסר אמצעים כספיים להקים בית שני. בנוסף חלה בספרת וחולשת הלב.



בשנת ה'תשט"ז (1956) עלה לארץ והתגורר בנתיבות. בשנה הראשונה גר עם משפחתו בפחונים, שהיו בשטח פתוח. הם חיו ללא מים או חשמל וללא שירותי סניטציה בסיסיים. לאחר כשנה עברו לדירת קבע. הסוכנות דאגה לו למשרה של 'רב העיר נתיבות', אך רבינו ויתר על התפקיד והעדיף להתפרנס מגיע כפיו כבעל חנות לדברי סדקית. עם זאת זכה לכבוד והערכה מתושבי המקום. עזר לרבנים להשיב על שאלות שנשאלו. רבינו הניח ספרי קודש רבים בחנותו ולמד בהם בזמן שישב בחנות. ענותן מופלא. ברח מן הכבוד והשררה. אהב את הבריות. דיבר עם כל אחד בגובה העיניים - גדול וקטן. שימח את הבריות. ותן בממונו וגם בכבודו. לא שמר טינה למי שפגע בו. יסורים רבים סבל עד יומו האחרון. נפטר ב-כ"ה טבת ה'תשמ"ב (1982). ציונו בנתיבות. חי כ-74 שנים. הוקם על שמו בית-הכנסת 'אהלי שם' בנתיבות.

**אביו:** חכם ר' מנחם. **אימו:** מרת מינה. **נשותיו:** מרת שלביה (בת ר' ציון סופר- זיווג ראשון), מרת רבקה מעיתקה (זיווג שני). **מרבנותיו:** הגאון ר' מקיקץ שאול השלי (רבו המובהק).

**מתלמידיו:** הגאון ר' אלטר מאזוז. **ילדיו:** 9 ילדים. **ביניהם:** ר' יחזקאל (רב בנתיבות- בן יחיד מאישתו הראשונה), ר' מני, ר' אשר, מרת ימימה, מרת שולה בן-צבי, מרת חנה אוזן. **מספריו:** **כרם שלמה**- הלכות ריבית **ישואל ומשיב**- שו"ת בארבעת חלקי שו"ע **כיסא שלמה**- שו"ת וחיודשי שו"ע **מדרכי שלמה**- חיודשי תנ"ך, דרושים ודינים **חשק שלמה**- חיודשים בתלמוד **מקבציאל**- ירחון תורני רבני, הכולל חיודשים בש"ס ובהלכה.

**○ יפר בנו ר' אשר:** פעם הייתי נוכח, בעת שאישה אחת הביאה לו טלית קטן של בנה בשביל בית ספר ואמרה לו: "תרכיב לי בו ציצית". רבינו ענה: "איני רגיל להרכיב!". והיא ענתה לו בחוצפה: "אם כן, במה אתה רבי?" ורבינו בענוותנותו לא ענה לה כלום. אבל אני ענית לה. וכיצד נענשה אותה אישה ומשפחתה מהשמיים אחר כך, איני רוצה לספר.

**עוד סיפר בנו ר' אשר על בקיאותו המופלאה:** "עשרות פעמים ואולי מאות כשאני מתקתק במכונת כתיבה כתבי יד של הרבנים זצ"ל ונתקל בדבר שלא הבנתי אותו, הייתי הולך אליו ומיד מפרק אותו כלאחר יד, אם להוסיף מילה או להחליף הלשון או להסביר את הדברים. פעם כשהייתי מעתיק ספר 'מאמר מרדכי' ח"ב והכתב יד נאכל ממנו חלק, וסוף הדברים היה ועי' ולא יותר, הראיתי לו זאת, והוא מיד ענה לי: "תכתוב- 'מהרש"א בפסחים דף מ"א"'. "

**כשהיה צעיר לימים,** היה מדבר בלשון צחה ושפה ברורה, וקרה לו כשהיה קם סליחות עם אביו ז"ל בבית כנסת רבי מנחם חורי זצ"ל, והוא עדיין קטן אחרי שתקעו בשופר לקח הוא השופר ותקע כהלכה, הציבור נתנו עיניהם בו: "איך עדיין בגיל קטן יודע לתקוע?" כשחזר לבית לא הרגיש טוב ומיד לא היה יכול לדבר כלום ורק אחרי כמה ימים התחיל לדבר בערלות שפתיים.

**רבינו היה מעין אנציקלופדיה מהלכת,** היה יודע כמעט כל ספרי הראשונים והאחרונים בני ספרד ואשכנז מי המחבר שלהם ועל מה אדניהם הוטבעו, דבר פלא. אפילו חוברות קטנים וספרים קטנים הבודדים, שיש בהם חיודשי תנ"ך וכיוצא, היה מכיר אותם טוב ואומר לך, איך הם ובמה מדברים. (הסיפורים מתוך 'כרם שלמה')

**○ יפר אברך,** שעשה תוספת לדירתו ולא ביקש אישור תוספת בניה מהמועצה. לאחר תקופה רצה למכור את הדירה ופרסם אותה למכירה. ההתעניינות היתה גדולה. אולם בכל פעם שקונה פוטנציאלי, שבא לראות את הבית והתלהב מהדירה, כשראה את תוספת הבניה שאל: "האם יש לך אישור תוספת בניה מהמועצה?". כשנענה בשלילה הוא נשאל: "אם כן, כיצד תמכור את הדירה? הרי במקרה של תוספת בניה צריך אישור מכירה מהמועצה?". הקונה לא רצה להסתבך עם רשויות החוק ופחד לקנות את הדירה ויצא מהמקום.

מאחר והמקרה חזר על עצמו כמה וכמה פעמים והוא היה בקי בדבר, ערך הוא בירור בנושא והסתבר, שאכן כך קובע החוק. אם הוא רוצה למכור את הדירה, עליו להביא אישור מהמועצה. אלא אם כן ימצא קונה, שמוכן לרכוש את הדירה ולהסתכן, שעלול הוא בעתיד לעמוד למשפט בגין הרחבת הדירה שלא כחוק. בצר לו פנה למועצה וביקש אישור בדיעבד לתוספת החדר שבנה ואישור למכירת הדירה.

במקביל הוא התייעץ עם עו"ד ששמע את הסיפור ואמר לו: "חבל לך על הזמן. לא תקבל אישור מהמועצה, עד שתהרוס את החדר שהוספת. היה עליך לחשוב לפני שעשית". הוא לא הסתפק בתשובה זו ופנה לשמאי, שהעריך את שווי הדירה. "לבטח השמאי מכיר את העניין מקרוב, סביר להניח, שהוא מתבקש להגיע לבתים, בהם נעשתה בניה לא חוקית", חשב לעצמו.

לצערו הרב, תשובת השמאי זהה לדברי עורך הדין. האברך לא ידע מה לעשות. בצר לו הוא פנה לבית העלמין להתפלל על קברי הצדיקים בנתיבות. והנה משכו ליבו לקברו של רבינו, על אף שלא הכיר צדיק זה מעולם. כאשר הוא התקרב לציון, ראה, כי על המצבה מופיע תאריך פטירתו של הצדיק. לתדהמתו הרבה היה זה בדיוק אותו היום! הוא התפלל וביקש מהצדיק, שיעזור לו ויבקש מאת בורא עולם שיצליח במכירת הדירה ושהמועצה תאשר את הבניה הבלתי חוקית בדיעבד. **למחרת האישור המיוחל הגיע באופן פלא.**

**הגאון רבי יששכר מאיר זצ"ל:** נולד בעיר המבורג שבגרמניה בשנת ה'תרפ"ז (1927). עלה לארץ בגיל אחת-עשרה. בגיל ארבע-עשרה למד בישיבת לומז'ה שבפתח-תקווה משם עבר לישיבת פונביז' (היה משבעה תלמידיה הראשונים ולמד שם כשמונה שנים). נחשב לעילוי. נשלח בצעירותו ע"י הרב יוסף שלמה כהנמן לחזק את היהודים בארצות ניכר. בשנת ה'תשי"א (1950) התמנה למגיד שיעור בישיבת מונטרי שבשוויץ. לאחר מכן שהה חודשים ארוכים בקזבלנקה שבמרוקו והקים ישיבה גבוהה וסמינר חרדי לבנות. בהמשך עבר לעיר טנג'יר שבמרוקו ולאחר מכן חזר לישראל.



בשנות החמישים כיהן כר"מ בישיבת 'בני עקיבא' בכפר הרואה ולאחר מכן ייסד את 'ישיבת הנגב' בנתיבות בה את תכלית ייעודו החינוכי. **תשע שנים תמימות למדו האברכים בצריך עד שה' הרחיב את גבולו.** שימש כראש-הישיבה עד לפטירתו. דאג גם להקמת תלמוד תורה לבנים וסמינר לבנות. הקים ישיבות נוספות בשדרות ובמושב זרועה. עמוד התווך בעיר נתיבות במשך יובל שנים.

כל ימיו סבל יסורים קשים ומרים, בהיותו סובל מאד מסוכרת נעורים. בצעירותו, היה יושב במשך עשרות שעות לימוד בתורה ונרדם על הסטנדר כשהוא אוכל חבילת עוגיות וממשיך בלימודו. **כשרופאיו הסבירו לו על הסכנה באי אכילה בריאה, החל להקפיד על בריאותו.** אולם זה היה מאוחר מדי.

הרב לא זכה לילדים. למרות מה שעבר עליו לא הכניעו את רוחו. יגע בתורה ובעבודת ה' בחוודה ושלמות. תלמידים תלמידים במסירות נפש במשך עשרות שנים. הרביץ תורה לאלפים. **כל תלמיד ותלמיד טרח להדריך אותו במהלך החיים בייחס הנכון לאשה וילידים ובשאר ענייני החיים.** קיבל את התואר 'יקיר העיר' נתיבות על פועלו. נפטר בליל שבת-קודש וארא, כ"ה בטבת ה'תשע"א (2010). חי כ-83 שנים. ציונו בבית-החיים בנתיבות.



**אביו:** ר' יעקב מאיר **מרבותיו:** ר' יוסף שלמה כהנמן, ר' אליהו אליעזר דסלר, ר' אלעזר מנחם מן שך. **מתלמידיו:** ר' יעקב הורוביץ, ר' יעקב פרידמן. **מספריו:** ישכר שכיר.

○ יפר ר' משה אליהו, תושב נתיבות: "לפני כשבע שנים ביקשתי לעקור דירה לעיר אחרת. מאחר והמהלך אינו פשוט רציתי להתייעץ עם אחד הרבנים ולקבל ממנו ברכה. לצערי, הרב היה עסוק ולא יכול היה לקבל אותי באותו זמן. רציתי לפנות לרבנים אחרים, אולם נכונה לי אכזבה, גם הם היו עסוקים. התהלכתי מתוסכל. ראה אותי אחד מהסובבים וסיפר שיש עוד צדיק, שעדיין לא פניתי אליו, הלו הוא רבנו ומורנו, ר' יששכר מאיר."



"היגיתי לביתו הצנוע של הצדיק. לפתע פנה אליי הרב ואמר: 'יש לך כוחות עצומים ואני צריך אותך כאן. אתה לא עוזב את נתיבות! אתה עומד לעבור אירוע שישנה את כל חיך' ואף ביקשני ללמוד עימו בחברותא. לא הבנתי, על מה הרב מדבר. אולם, להצעתו הסכמתי בחיוב. לא חלף שבוע אחד, ולצערי, עברתי תאונת דרכים קשה. הוגדרתי כמת קליני. את אותו אור גדול שסיפרו אלו שחוו מוות קליני, חוויתי אף אני. הגעתי למעין אולם המשמש לבית-דין של מעלה. במקום היו שלושה אנשים, שהתייעצו ביניהם מה לעשות עימדי. לפתע ראיתי את ראש-הישיבה, הגאון ר' יששכר מאיר פונה לשלושת האנשים ואומר: 'אני צריך את משה אליהו ליד!' ופניו זרחו באור יקרות."

**"באותו רגע התעוררתי באמבולנס בדרכי לבית-החולים.** להפתעתי המרובה, העידו אנשים לאחר מכן, כי באותה שעה הלכו עם הרב בקצה האחר של העיר. לפתע בלי שום הסבר, פרש הצדיק את ידיו השמיימה ואמר: 'היכן משה אליהו? אני מתגעגע אליו'. כאשר הגיע הרב לבקרני, שאלתי, האם דמיינתי את המחזה. והרב ענה לי: 'דע לך, כי הכל אמת. בעוד זמן קצר בעז"ה תשתחרר מבית-החולים לביתך!'. ובאמת כך היה. החלמתי מן התאונה ושבתי לביתי."

**תלמידו** ר' גדעון הרמן סיפר: "לאחר שראיתי בדרך קבע כי הרב (שהיה ידוע כסובל מסוכרת נעורים) לוקח את התרופה במינון פחות מהצריך, שאלתי מדוע נוהג כן? והרב השיבני: 'פעם אחת, בהיותי בחו"ל, עלה לי הסוכר. ובאותו זמן אחד מהאנשים ציער אותי. ולצערי הרב, הקפדתי עליו. כמובן לאחר מכן פייסתי את אותו צעיר - ומאותו זמן החלטתי להפחית מהתרופה, מאחר שבעליית הסוכר, ישנה נטייה לנעוּס כאשר מצערים את האדם. ולמרות שדבר זה גורם לי חולשה, מעדיף אני לעשות כן מאשר לפגוע ביהודי'."

**א**הבתו לזולת הייתה מופלאה, וכאשר גמל חסד עם הזולת- עשה זאת בשלמות. פעם ניגש אליו אחד מתושבי העיר וגולל באוזנו את מצוקתו הכלכלית. ראש הישיבה החל לגלות עניין בעיסוקו ולאחר מכן שאל לעיסוקה של אשתו. התברר, כי האישה נגנית במקצועה. כאשר שאל הרב: "מדוע רעייתך אינה מנגנת לפרנסתה?" השיב הלה, שאין לו את הכסף הדרוש לרכישת כלי הנגינה. כבר למחרת בבוקר, התייצב ראש הישיבה בכבודו ובעצמו, כשהוא נושא אקורדיון בידו. הלה ניסה והפציר ברב, שיסכים לקבל ולו מעט מן הכסף, שעלה לו האקורדיון, אבל הרב סירב.

**א**חד הבחורים סיפר, כי באמרו פעם להגה"צ רבי נתן ווכטפויגל זצ"ל, שהולך הוא ללמוד אצל ר' יששכר מאיר בישיבת הנגב. התלהב הצדיק והתבטא בזה הלשון: "אהה, הולך הנך לרבי יששכר מאיר. דע לך, כי כל פמליה של מעלה רועדים ממנו!!!".

האדמו"ר רבי משה צבי גוטרמן (גיטרמן) מסאווראן זצ"ל- נולד בשנת ה'תקל"ה (1775). המגיד מסאווראן שהיה מיוחס לרבי שמשון ורטהיימר אב"ד וינה ומתלמידיו של המגיד ממזריטש. עמד בראשות כולל ווהלין שבטבריה. לאחר פטירת אביו, החל לכהן תחתיו כרב בסאווראן ולאחר מכם הוזמן לכהן כרבה של אומן. כשביקשו ממנו לכהן כרב בברדיצ'ב שמע כי אשתו של ר' לוי יצחק מתנגדת ולכן עזב את העיר וחזר לכהן בסאווראן שבפודוליה. לאחר פטירת הרב מאפטא נחשב לזקן האדמו"רים וחסידיו נמנו באלפים. האדמו"ר הראשון של חסידות סאווראן. בעל רוח-הקודש. בסוף ימיו עבר לטיטשליניק. נפטר ב-כ"ה בטבת ה'תקצ"ח (1838). חי כ-63 שנים. ציונו בטיטשליניק. לאחר פטירתו כיהן בנו.



**אביו:** ר' שמעון שלמה. **אשתו:** בתו של ר' דוד מסטפין. **בנו:** ר' שמעון שלמה גוטרמן מסאווראן (חתנו של רבי אברהם מסקווירא נכד רבי צבי בן הבעל שם טוב. כיהן בטיטשליניק). **חתנו:** ר' ישראל (חותנם של רבי משולם זושא מזינקוב, רבי יוסף אלטר מקוסוב ורבי יהודה אריה מבאהפלי צאצא של רבי מנחם נחום מצ'רנוביל). **מרבתי:** ר' ברוך ממז'יבוז', ר' לוי יצחק מברדיצ'ב, ר' אריה לייב (הסבא משפולי) ור' אברהם יהושע העשל מאפטא. **מתלמידיו:** ר' עזריאל דב אב"ד קראסן, ר' אברהם דב מאוריטש. **מספריו:** ילקוטי שושנים- הובאו על ידי תלמידו ר' עזריאל דב אב"ד קראסן.



**ע**ת רצון הייתה באותה שעה. הצדיק ר' משה צבי מסאווראן ישב בסעודת היום כשכולו שרעפים ולפתע קרא לתלמידיו שסבבוהו ואמר: "עת רצון עתה היא למלאות כל משאלות לבכם לטובה, כל מי שחפץ- יבוא לבקש את אשר על לבו ויענהו בעז"ה מן השמים". מיד נדחקו כל הסובבים והחלו להתנות את בקשותיהם לפני הצדיק, ובניתיים יצאה השמועה אל רחובה של עיר. המונים הגיעו במרוצה כדי להתנות את בקשותיהם, אשר על ליבם, בעוד ששערי הרחמים פתוחים לרווחה. בין הרצים, הגיעו גם שניים מנגידי העיר, ר' פינחס נינסקר ור' פישל ברנשטיין. השניים היו חשוכי בנים זה שנים ארוכות. כשראם הצדיק אמר: "כל אחד מכם ייתן מאתיים רובלים ויושע ממרום בדרע של קיימא". הסכום היה גבוה אף לנגידים כמותם. אולם ר' פישל לא היסס וקרא מיד: "משלם אני". ואילו ר' פינחס, שהיה שקול ומתון מטבעו, חזר לביתו להתייעצות.

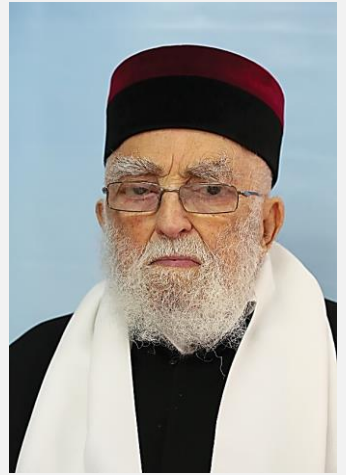
בינתיים אמר רבינו לר' פישל: "כאן אי אתה זוכה לבנים. סע לארץ ישראל, ושם תזכה לבן זכר". לאחר זמן קצר, חזר ר' פינחס ואף הוא הביע את הסכמתו להעניק את הסכום הנדרש, אולם לאכזבתו אמר הצדיק: "לצערי הרב איחרת את המועד! שעת הרצון חלפה לה וכבר אין בידי לפעול בעבורך מאומה!". ר' פינחס אף הוא עלה ארצה והקים בה את ישיבת 'חיי עולם' המפורסמת בעיר העתיקה, אך לבנים לא זכה כל ימיו. דעתו של רבינו לא הייתה נוחה מהעולים לארץ ישראל בלי אמצעים כלכליים למחיה. צפה הצדיק למרחוק וחשש, שמא יחזרו לגולה בשל העובדה שלא יסתדרו בארץ ויוציאו את דירת הארץ רעה, על חיי הרעב שבה, והמחסור והדלות שהם מנת חלקם של תושביה. באותה עת שהצטווה ר' פישל לעלות לארץ כדי להיפקד בבנים, הגיע אל סאווראן איש עני, שרצה אף הוא לעלות ארצה, אך מפני שידע, שאין הצדיק מעניק רשות לעניים, והיות וביקש את ברכת רבינו, התחכם ושכר מרכבה מפוארת, לבש בגדים שאולים כדי להתחזות כבן עשירים, הגיע אל רבינו וביקש את ברכתו לעלות ארצה.

אך הביט בו הצדיק ואמר: "לא תוכל להוליכני שולל. רואה אני את העניות שדבוקה בך, אולם מסכים אני לעלייתך ארצה, מפני שזקוק אני שם לבנך דן!". התמלא האיש פליאה מרובה, אך שמח על הסכמת הצדיק ולא העמיק לחקור אחר תעלומות, ועלה יחד עם בנו דן שהיה צעיר באותם הימים ועם ר' פישל לצפת. לא ארכו הימים, וברכת הצדיק מסאווראן התקיימה. לתקופת השנה נולד לר' פישל בן ויקרא שמו בנימין, הוא החסיד הנודע ר' בנימין ר' פישל'ס אבי המשפחה. מאז עלותו, התקרב ר' פישל אל ר' אברהם דב מאבריטש בעל 'בת עין' ונעשה לאחד מחסידיו הקרובים. כשנודעה הבשורה על הולדת בנו של ר' פישל לאחר שנים כה ארוכות של ציפיה ותוחלת, התמלאו התושבים שמחה ובעת הברית נטלו בה חלק כל יהודי צפת. גם הצדיק מאבריטש, שמנהג כמוס היה לו, לא להשתתף בסעודת ברית, כי אם בסעודת שלישי למילה, יצא הפעם מגדרו והשתתף בסעודת ברית המילה של הרך הנולד, ואף שתה בעת הסעודה יין מרוב שמחה. הילד בנימין גדל. באחד מהימים, עת שב מלימודיו יחד עם חברו, נתקלו בבור מים פתוח ללא מכסה, ובנימין דילג מעל הבור. חברו לא אזר אומץ לכך, ומרוב קנאתו "ל"ע דחף את בנימין, וזה נפל לתוך בור המים. נבעת הנער, ומרוב חרדה לא סיפר את האסון לאיש. המתין ר' פישל לבנו שישבו מלימודיו, אך לשווא. ניסה לברר אצל החבר עמו נהג לשוב מדי יום, אך הלה התחמק מתשובה והעמיד פני תם.

ר' פישל התרוצץ מלא דאגה ופחד, וכשנודע הדבר לרב העיר ר' שמואל ה"ר, שנודע בחוכמתו הגדולה, חשד כי הנער המלווה מסתיר את האמת. הכניסו לחדר, הציע לו מלא חפניים מטבעות זהב והלה סיפר על האסון, שאירע לחברו. לא ארכו הרגעים, ומשלחת של תושבים יצאו אל הבור העמוק כדי לנסות ולחלץ משם את הנער הטובע, אולם בהגיעם אל המקום, גילו כי הבור עמוק מאוד ומלא במים, ואף אחד לא ההין בנפשו לרדת אל תוך הבור כדי לבדוק את קרקעיתו ולנסות לחלץ את הטובע.

עמדו כולם נבוכים ואובדי עצות, אולם לפתע הגיע לשם ר' דן, בנו של אותו יהודי עני שהגיע לארץ ישראל יחד עם ר' פישל אבי הנער הטובע. וכששמע על האסון שאירע, קפץ מיד וזינק אל תוך הבור, כשחבל עבר בידו. "החזיקו היטב בחבל וכאשר אסמן לכם, העלוני מן הבור!", צעק אל הנאספים. עוד רגע, ודמותו של ר' דן צללה בתהום הבור ונעלמה מעיני הנוכחים. רגעים ארוכים של מתח, ולאחריהם חשו האוחזים, כי הלה מנענע את החבל שבידיהם, ומיד משכוהו מעלה. תוך רגעים ספורים צצה דמותו, כשהנער הטובע בזרועותיו, אלא שלא ניכרו בו סימני חיים. בעצתו של ר' שמואל ה"ר, שמפורסם גם היה בבקיאותו ברפואה, הושכב הנער על גבי חמור כשפניו כלפי מטה, ועם הרצת החמור פלט את המים שמלאו את קרבו. לאחר מכן, הושכב הנער בביתו של הרב, ושם פקח הנער לפתע את עיניו, וצווחה נשמעה ממנו: "הוי, הזקן עזב אותי ואני נופל לבור!". לאחר ששבה רוחו סיפר הנער, כי בשעת מעידתו אל הבור, הופיע זקן אחד לנגד עיניו, והלה אחזו בזרועותיו והצילו. הנער נחקר למראה הזקן והתברר, כי הלה לא היה אלא ר' משה צבי מסאווראן, שכבר הסתלק זה מכבר לעולם שכולו טוב. רק עכשיו התברר למפרע, מדוע היה הצדיק זקוק לבן העני, ר' דן, בארץ הקודש!".

**הגאון הרב יהושע מאמאן זצ"ל המכונה הימ"ן** - נולד בי"א טבת ה'תרע"ח (1917) בסופרו שבמרקו. בן לשושלת רבנים מצאצאי הרמב"ם. עוד בשחר ילדותו ניכר כי נועד לגדולות. בגיל 14 הבחין אביו כי עולה בגדולתו על חבריו והוא החל ללמוד בישיבת הרבנים (ישיבה שכל הרבנים במרוקו למדו שם, ואביו היה ראש הישיבה). בהיותו כבן 28 שנים בלבד בשנת ה'תש"ו (1946) קיבל את תעודת ההסמכה שלו לדיינות מבית הדין הגדול ברבאט, והחל לכהן כרב ודיין בעיר סאפי והיה לדיין הצעיר ביותר במרוקו. בשנה זו שימש גם כדיין וסגן אב בית הדין של רבאט עד שנת ה'תשכ"ג (1963), אז החל לשמש כאב"ד ורב העיר מרקש. על אף שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרוקו עלה לארץ בשנת ה'תשכ"ז (1966). בתחילה קבע את מושבו בישיבת 'פורת יוסף'.



בשנת ה'תשכ"ח (1967) החל לשמש כרב העיר הספרדי וחבר לשכת הרבנות בנהריה. בשנת ה'תשל"ח (1977) עבר לשמש כדיין, ובהמשך שימש כאב"ד הרבני האזורי בעיר באר שבע עד שנת ה'תשמ"ח (1988). לאחר מכן התמנה לדיין חבר בבית הדין הרבני הגדול לערעורים, תפקיד בו כיהן עד שנת ה'תשס"ט (2008). הוא חזר להתגורר בירושלים בשכונת מקור ברוך, ובמקביל לתפקידו שימש כראש כולל לפנסיונרים בשכונתו ומחנה יהודה. רבים השיב מעוון. תפילותיו היו לשם דבר. **בערוב ימיו כונה "זקן רבני יהדות מרוקו". גאון בנגלה ובנסתר. בערוב ימיו סיים את ספר הזוהר בפעם המאה! בעל יראת שמים מופלאה. תמך בסתר בעשרות משפחות יתומים ואלמנות. פיזר צדקה. נפטר ביום שבת קודש, כ"ו טבת ה'תשע"ח (2018). חי כ-100 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.**



**סבא (מצד אביו):** ר' רחמים יוסף (ראש ישיבת 'תחמוני' בצפרו ומח"ס 'חירג"א דיומא'). **אביו:** ר' רפאל עמרם (כונה בפי כל 'המלאך' ושימש כראש ישיבה). **אימו:** מרת אסטריליא. **אשתו:** מרת חנה מרים. **מרבתי:** ר' דוד עטר. **ילדיו הגאונים:** ר' רפאל עמרם, ר' אברהם מיכאל (רב שכונה ד' בבאר שבע וראש ישיבת 'תורה אור'). **חברותא:** הגאון ר' שלמה משה עמאר (הראשון לציון ורבה של ירושלים). **מספריו:** **עמק יהושע- שו"ת על ש"ע** (7 כרכים) **•שתי ידות יד חרוצים- דרושים וחידושי תנ"ך •שער יהושע- מושגים בהלכה ובאגדה •יוגד ליהושע- על הגדה של פסח •ניצוצי אור- חידושים ופולפולים וביאורים •מצפה יהושע- דרשות ומאמרים.**

**כ**שנשאל רבינו מדוע עלה לארץ למרות שהוצע לו להיות הרב הראשי של מרוקו סיפר כי אימו כבר הייתה בישראל וחלתה והוא עזב הכול כדי לבוא לטפל בה. בנו של רבינו מרחיב ומדגיש: **"במרקו - הדיינים היו כמו מלכים, הייתה לו מלכות, ובכל זאת עזב אבא מאחוריו את כל הקריירה המפוארת, ויתר על הכבוד במרוקו, והגיע לארץ שבה איש לא הכיר אותו מלבד כמה עולים ממרוקו, לטובת הטיפול באימו ע"ה כאן בארץ, זוהי מסירות נפש של ממש למצוות כיבוד אב. אמא שלו הייתה גרה אצלו בבית במרוקו, אחד האחים החליט לעלות ארצה והיא החליטה לעלות איתו ארצה, אבל לא היה לה טוב בארץ. ואיך ידע הרב שלא טוב לה? היא באה אליו בחלום, כאשר היא הייתה בישראל והוא במרוקו. למחרת שהגענו לישראל, הלך להביא את אמא אליו לבית שלו, והייתה אצלנו עד יום פטירתה".**

**ו**יפר נכדו, הדיין הגאון הרב יהודה יאיר בן מנחם שליט"א שתקופה קצרה אחרי פטירתה של אשת חבר הרבנית הצדקת חנה מרים ע"ה חש רבינו חולשה רבה והובהל לבדיקות בבית הרפואה, והרופאים בדקו ונתרו המומים, אדם נשוא פנים, מעל גיל תשעים **ובמערכת הלב שלו היו חמישה מקומות שהיו זקוקים לטיפול דחוף**, גדולי הרופאים המומחים שהקיפו את מיטתו אמרו שברור שהסתימות האלו המצויות בעורקיו נמצאות שם מזה תקופה ארוכה **ושאין להם כל ספק שהסבא הרב זצ"ל חי בנס**. כששמע זאת רבינו, הוא לא הופתע כלל ואמר שהתורה היא שמעניקה את החיים.

**ב**כל עת, כאשר היו הקבצנים אוספים כסף בבית הכנסת או שהיו נכנסים למעונו, מיד היה רבינו תורם בעין יפה. כשתחילה אומר "לשם יחוד". לעיתים, כאשר גבאי צדקה היה נכנס אל בית-הכנסת, היה קם אליו רבינו בשמחה ואומר לו: "חיכינו לכבודו, כבודו מזכה אותנו כל הזמן לתת צדקה".

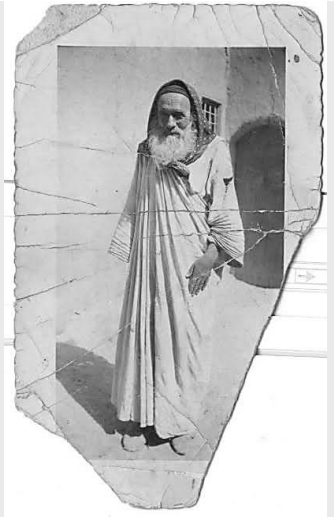
במשך שנים נהג להחזיק בסתר עשרות משפחות יתומים ואלמנות. כאשר כל הוצאות הבית של היתומים היו עליו, והכל בסתר משום שלא סבל פרסום. כל עלון לצדקה שחולק בשטיבלאך, היה מקפלו ולוקחו לביתו, שם היה כותב להם סכום הגון, ושולחו אליהם בדואר. כמה פעמים ראיתי את רבינו, עומד ליד תיבת המכתבים ברחוב רש"י, בידו היו עשרות מעטפות צדקה, והוא משלשלם בכבודו ובעצמו לתוך התיבה...

**מ**רוב שקיעות בתורה, פעמים רבות רבינו לא זכר אם אכל או לא. מספרים, שהרבנית ע"ה הביאה לו ביום מן הימים את האוכל בקופסת פלסטיק, ויצאה לסידורים. רבינו שהיה שקוע בלימוד, הניח על האש את הקופסה עד שנשרפה כולה... מקורביו מספרים, שהיו שומעים את רבינו מצטט גמרא והלכות בתוך השינה!

**ו**יפר בנו, ר' אברהם: "בצעירותי למדתי בישיבת 'הרמב"ם בית יוסף' בתל-אביב. ראש הישיבה היה הגאון ר' אברהם חופיטא שלא הכיר את אבא. מעת לעת הגיע אבא לבקר אותי והיה יושב במערב, בין פשוטי העם. כאשר הדפיס את ספרו, ביקש ממני להביא אותו מתנה לראש הישיבה, ואכן כך עשיתי. ראש הישיבה עיין כעשרים דקות בספר. לפתע קם וזעק בקול רם: **"מדוע לא אמרת לי כי אביך גאון עצום?!"** ומאז בכל פעם שאבא הגיע לישיבה, היה מושיבו לידו בחיבה.

**ו**יפר בנו הרב אברהם: באחד הימים הגעתי בבוקר לאבי והוא סיפר לי כי בלילה לא נרדם, ולכן ניצל את הזמן ולמד בזוהר הקדוש והספיק מאה ואחד דפים! ובאומרו זאת, החל לשיר בהתרגשות: "תורה! תורה! תורה!", בתנועות ידיים.

**המקובל הרב משה תורג'מן זצ"ל המכונה בבא סי בן יוסף** – בטרם נולד רבינו הוריו שכלו בן בערב יוה"כ. לאחר ההלוויה ניגש חכם בבא חזן ואמר להוריו שעליהם לצאת מהאבלות (שכן הרגל מבטל שבעה ויוה"כ בכללם) ובעז"ה יזכו לבן שיאיר את עם ישראל בחוכמתו ובמעשיו, ואכן שנה לאחר מכן זכו ברבינו, שנולד בתאפילאלת ומעת החל לדבר הרגילוהו רק בדברים שבקדושה. בהיותו בן שש שנים, שלחו אותו ללמוד בבית-המדרש, ומאז ועד יומו האחרון שמר על עינו. היה מתנהג בקדושה יתרה ובמדרגות רמות, שאינן מצויות אפילו בקרב נקיי הדעת. **מעולם לא הביט בפני אישה ואפילו אישתו.**



החמיר על עצמו בחומרות וסייגים. לא אכל בשר בשל חומרות השחיטה שקיבל עליו. ה'בבא סאלי' תיאר את רבו כ-'**איש אלוקים קדוש הוא**' (אביר יעקב). משנת ה'תרס"ט (1909) ועד סופה של שנת ה'תרע"ד (1914), הסתגר רבינו עם המקובלים הצדיקים ר' דוד עטרת ראשנו וחמיו ר' אליהו הכהן בעליית גג ביתו, שם התבודדו, עשו תעניות וסיגופים ולמדו יומם ולילה תורה, וגם עסקו בתורת הנסתר ואף **מקובל שזכו לגילוי אליהו בכל יום**. כיהן כראש ישיבת תאפיללת (במרוקו) מיסודו של מרן 'אביר יעקב' אביחצירא זצ"ל וכן כאב"ד. ענוותן מופלא ושפל ברך. ידע את יום פטירתו. נפטר ב-כ"ז טבת ה'תרצ"ז (1936) - שנה בה צדיקים רבים מסרו את נשמתם, לפני תחילת השואה כדי להקטין את גזרת השמד).



**אביו:** ר' יוסף. **אמו:** מרת עזיזה (עליזה) **אשתו:** מרת חנה לבית ליחאני. **מרבותיו:** המקובל ר' מסעוד אביחצירא (בנו בכורו של רבי יעקב אביחצירא זצ"ל ואביהם של ה'בבא סאלי' וה'בבא חאקי'). **חברותא:** המקובלים הגאונים ר' דוד אביחצירא הי"ד, ר' אליהו הכהן. **מתלמידיו הרבנים הגאונים המקובלים:** ר' ישראל אביחצירא (ה'בבא סאלי'), ר' מכלוף אביחצירא (ראב"ד מרקש. מח"ס 'קהילות יעקב', 'יפה שעה', 'מכל יופי'), ר' מאיר אביחצירא (ה'בבא מאיר'), ר' יצחק אביחצירא (ה'בבא חקי'), ר' שלום אביחצירא (רב באלג'יר ובצרפת), ר' מסעוד הכהן (מחבר שו"ת 'פרי כהונה'), ר' יעקב בן חמו (לימים חברותא של ר' שלום משאש זצ"ל), ר' מכלוף שטרית ועוד רבים. **ילדיו:** מרת מסעודה, מרת עזיזה, מרת אסתר, מרת רוחמה. **מספריו:** כתב חידושים על דרך הפרד"ס שנמסרו עם פטירתו ל'בבא סאלי' אשר אמר כי כתיב היד נמצאים בארץ וצריך לחפשם עד אשר ימצאו.



מרן ה'בבא סאלי' זיע"א סיפר עובדה, שהתרחשה בבית המדרש בתאפילאלת, מרן ה'בבא סי' זיע"א נהג לדרוש מדי יום בין מנחה לערבית בפני תלמידי הישיבה ובעלי הבתים. בכל יום, לאחר תפילת מנחה, היו תלמידיו יוצאים מבית המדרש ונשות המקום הצדקניות שהתאוו לשמוע דברי תורה היו מתכנסות, והיה דורש לפנייהן דברי מוסר כחצי שעה. באחד הימים נקלע לתאפילאלת שליח כולל 'בית אל' הגאון רבי דוד נגרון זצ"ל. בראותו את המחזה שאל את רבינו בפליאה: "רבי משה, בגודל חסידותך וקדושתך דורש אתה לפני נשים?". התחלחל רבי משה וקרא: "**נשים! מימי לא דרשתי לפני נשים!**". תמה רבי דוד ואמר: "הכיצד, הן בכל יום לאחר מנחה דורש אתה לפני נשות המקום!" ורבי משה בשלו: "לא, בפני תלמידי הישיבה אני דורש".

**והתברר, שרבינו לא הרגיש כלל בצאת הבחורים ובבוא הנשים, כי שקוע היה בעולמה של תורה!** אך לא פחות מקדושתו ופרישותו של רבי משה, נמצאו למדים מסיפור זה על צניעותן של נשות תאפילאלת. שלא השמיעו הגה, ונכנסו בדממה, ושמרו על שתיקה, עד שלא הבחין בחילופי המשמרות... ברם, מאותה עת אסר עליהן לבוא, והיו קובלות על רבי דוד, שמנען משמיעת דברי המוסר... (מעובד מתוך סיפוריו של נינו ר' שלמה סבג ו'מעייין השבוע')

כארבע עשרה שנים! לא היו ילדים ל'בבא סאלי', עד שנפקד. באחד מן הימים ראה רבינו את תלמידו ה'בבא סאלי' יושב ודואג. שאלו רבינו: "מדוע הנך דואג?" - השיב, שדואג שלא תפיל חלילה אישתו כפי שקרה כבר מספר פעמים. רבינו הבטיח, שאין מה לדאוג ואמר: "**הילד הזה יתקיים וירביץ תורה ברבים**". לקראת הלידה ראה ה'בבא סאלי' בחלומו **צדיק גדול והבין שהילד שיוולד יהיה גדול בישראל, ורצה לקרוא לו על שם הצדיק שראה בחלומו**, אולם מלבד מראה הוד דמותו, הצדיק לא אמר את שמו. פנה שוב הצדיק לרבינו, כדי שיפתור את פשר החלום, אמר רבינו: "**סתם משנה רבי מאיר**", וכך נקרא הבן שלימים התפרסם כ'בבא מאיר'. לאחר שה'בבא סאלי' עלה לארץ בפעם הראשונה, כשחזר למרוקו, שאלו המשפחה: "איך הרבנים בארץ הקודש?". אמר להם: "כל הצדיקים בארץ צדיקים גדולים, חכמים ונבונים, אנשי אמת ובעלי בינה יתירה, אך כמו ר' מאיר בני, אין בנמצא" (הרה"צ ר' יקותיאל שליט"א).

○ **יפר לנו ר' שלמה סבג:** אשת רבינו, הרבנית חנה הייתה מבוגרת, כשביקשה לעלות לארץ ממרוקו. היה זה לאחר פטירת הצדיק. אולם אנשי העלייה סירבו להעלותה בשל גילה ורצו לעלות רק צעירים, שיכולים לתרום לפיתוח הארץ. רבינו בא בחלום לאותם האחראים על העלייה והזהירם, שלא ימנעו מרעייתו לעלות ואף חנק אותם בחלום. בעקבות זאת הסכימו להעלות אותה. הרבנית לקחה מהעפר שליד ציון הצדיק כדי להעלותו לארץ. באחד הימים הספינה היטלטלה בים שגעש ורעש. הרבנית עלתה לסיפון וזרקה לים מאותו עפר, ומאותו הרגע הים החל להירגע ולשקוט.

○ **לוד סיפר לנו ר' שלמה סבג:** "שמעתי מפי שני דודי", ר' דוד שטרית וגם בן דודתו ר' דוד אבוקרט זצ"ל, בהזדמנויות שונות ובלו תיאום ביניהם על פטירת רבינו: הצדיק ידע את יום פטירתו ובטרם מסר את נשמתו לבורא ביקש מ'חברה קדישא' להכין את מה שצריך, ולאחר מכן ביקש מהנמצאים לעזוב את החדר ולא להיות בזמן יציאת הנשמה. אך חלק מהאנשים, וביניהם שני דודי הציצו בין החרכים ובעד החלונות וכולם סיפרו לאחר מכן את אשר ראו. **ירדה מנורה מהשמיים בתוך שובל של אש ובה מסר הצדיק את נשמתו**".



# אם ראשונים כמלאכים - הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל

**הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל** - נולד בהמבורג ב- כ"ד בסיוון ה'תקס"ח (1808). (אביו שינה את שם משפחתו מ'שפירא' ל'הירש' ע"ש סבו 'צבי הירש'). רבנו נהג להצמיד לשמו את שם אביו. בגיל עשרים נסע הירש אל ישיבתו של רבי יעקב עטלינגר, ולאחר שנתיים וחצי בלבד של לימודים קיבל ממנו היתר הוראה. בשנת ה'תקצ"צ (1830) עזב ר' נתן אדלר (רבו של ה"חתם סופר") את משרתו כרב באולדנבורג (הגרמנית) ועבר להנובר. הוא הציע למנות את רבנו כממלא מקומו וכך היה (באותה תקופה היה רבינו כבן 22 שנים בלבד!). שנה לאחר מכן התחתן, וישב שם 11 שנים. בתקופה זו אשתו סייעה לו לייסד בית ספר דתי לנערות ואף אספה כספיים להחזקתו, עודדה אותו להמשיך את מאבקו ברפורמים ופעמים רבות נהגה לומר לו כי סופו של האמת לנצח.



בשנת ה'תר"א (1841) נקרא לכהן כרב הראשי למחוזות אורץ ואוסנבריק במדינת הנובר. הוא קיבל את ההצעה וקבע את משכנו בעיר עמדן. בשנת ה'תר"ו (1846) עבר לניקלשבורג ושימש ברב המדינה במורביה. בניקלשבורג התנהלו מאבקים קשים בין האדוקים לרפורמים. הרב פעל לחיזוק ענייני הדת ולימוד התורה, ייסד חדרים וישיבה גדולה אליה נהרו מאות תלמידים. בשנת ה'תרי"א (1851) עבר לכהן בקהילת החרדים בפרנקפורט דמיין, שמנתה אז כמאה איש בלבד. הוא עשה זאת משום שרצה להציל את שארית היהדות מפני התפשטות הרפורמים. ואכן, זכה לבצר את חומות הדת, ולהחזיר בתשובה שלמה יהודים רבים, שעמדו על סף התבוללות. הקים קהילה חרדית למופת בפרנקפורט. התפרסם בקהילות היהודים בכל אירופה ואף בין הגויים בערי כהונתו בטוב ליבו, נדיבותו, מידת יושרו, חוכמתו וכישרונותיו הנעלים. בערוב ימיו פעל למען איחוד עולמי בין החרדים, שהיוהו בסיס לאגודת ישראל. נפטר ב- כ"ז בטבת ה'תרמ"ט (1888). חי כ-81 שנים. ציונו בפרנקפורט דמיין.

**סבו:** ר' מנחם מנדל פרנקפורט (מתלמידי ר' יונתן אייבשיץ, וראב"ד באלטונה הסמוכה להמבורג). **אביו:** ר' רפאל. **אשתו:** מרת הנה (בת ר' מרדכי יידל סגל). **בניו:** ר' יצחק, ר' מנחם מענדיל. **בתו:** שרה (נישאה לר' שלמה זלמן ברואיר). **מרבותיו:** סבו, ר' מנחם מנדל פרנקפורט, ר' נתן עלינגן, ר' יצחק ברנייס (רבה של המבורג), ר' יעקב עטלינגר (רבו המובהק, בעל ה"ערוך לנר", ורבה של מנהיים). **מתלמידיו:** ר' יעקב רוזנהיים. **מחיבוריו:** **יאגרות צפון יחורב** - על עניני חינוך וטעמי המצוות **ישו"ת** שמש מרפא • **רש"ר הירש על התורה ימצאות כסמלים ינפתולי נפתלי** - כנגד טענות הרפורמים • פירוש לספר תהילים **ייסודות החינוך** - שיחות פדגוגיות **ירחון "ישורון"**.

**ב**אולדבורג נשא את אשתו מרת חנה שהייתה מעיר קטנה בצפון גרמניה. אביה היה בנקאי עשיר ובעל מידות תרומיות, שבתו ירשה אותם. היא הייתה רחמנית מאד והצטיינה ביראת שמים, ולכן כינו אותה "הרבנית", עוד בהיותה נערה רכה בשנים. היא הצטיינה גם בידיעות רבות בתנ"ך וגם בספרות גרמנים (דבר שהיה נחוץ באותה עת כדי להשפיע על המשכילים, להוכיח, שאין היהדות מסתגרת מן העולם). רבינו קיבל מחמיו נדוניה גדולה והשקיע אותה בבנק בברונשווייג, אך כיוון שראה שיהודים אינם זהירים בדיני ריבית, **הוציא את כל כספו מהבנק, וחילקו לעניים, כי לא רצה ליהנות ממנו ולא הותיר ממנו מאומה!** (ר' יואל שוורץ בחוברת על תולדותיו)

**כ**שנפטרה אחת מבנותיו ל"ע, שמרה אשתו את שמלתה, כדי שהיא תקבר יחד עמה. כשראה זאת רבינו הוא העיר לאשתו: "הרי אפשר לתיתה לענייה!", ואכן, היא מסרה אותה לצדקה בלא היסוס.

**ר**בינו היה דואג גם לדברים הארציים של בני עדתו. לא רק שהיה מתעניין בכל פרט של תלמידי בית הספר שהקים, אלא היה דואג לצרכי בני עדתו. בהיותו רב בעיר עמדן הקים גמ"ח, שהיה ראשון מסוגו בגרמניה, והעניים שלוו ממנו, הצדיקו את האמון, שניתן להם ועשו כל מאמץ לשלם בזמן, עד שלא אירע שהוצרכו למחוק חובות, שלא שולמו. הוא חיזק את התלמוד תורה לבנים שהיה קיים, והוסיף כיתות גם בשביל הבנות. אשתו הייתה הולכת ואוספת את הבנות להביאם ללמוד שם. בית הספר החזיק מעמד עוד שנים רבות, אחר שרבינו עבר לכהן במקומות אחרים.

**ב**כל שלושה חודשים רגיל היה הרב לקבל משכורת. את המשכורת קיבל בעד שלושת החודשים הבאים. כידוע רבינו נזרע עד מאוד מפני חשש אבק גזל, ולכן לפני פטירתו ביקש בצוואתו כי יחזירו לקהל את העודף שבין יום פטירתו לבין שלושת החודשים. אבל מה גדלה הפתעתם של יהודי פרנקפורט שרבים, הרב, נפטר בדיוק ביום גמר שלושת החודשים וכך לא נותר חייב מאומה.

**כ**אשר חדל רבינו מלכהן בעיר רבתי עם "פרנקפורט" ועבר לכהן בעיירה קטנה, נשאל על ידי הציבור, מה ראה לכהן בעירה קטנה זו ולעזוב את העיר הגדולה? השיב: "שם יש לי בעלי בתים, שלא אמצא במקום אחר!". כשהתבקש להסביר את דבריו, נתן דוגמה על אחד מבעלי הבתים שלו, שציווה לחמם את המים, שירחצו אותו לאחר פטירתו מדפי הקבלות שנתן לצדקה - ואכן הספיקו הניירות לחמם דוד שלם!

**ה**התלהבותו לכל דבר שבקדושה בלטה בעת נאומו שהיו חוצבי אש, אדם שהיה רחוק מתורה וגם מהבנת השפה, ראה אותו נואם מתוך התלהבות של קדושה והוא תיאר זאת כך, שבראותו את הצדיק נואם, חש, שכך עמדו הנביאים ודיברו.



**הרב אברהם ענתבי זצ"ל** - נולד בשנת ה'תקכ"ה (1765) בחאלב שבסוריה. מנעוריו ניכר בו כי נוצר לגדולות. כל חכמי דורו השתאו לחריפותו ולבקיאותו העצומה. בשנת ה'תקע"ד (1814) פרצה מגיפה והרב הראשי של חאלב ואב"ד, חכם אליהו שמאע הלוי נפטר ורבינו התמנה במקומו כרבה הראשי של חאלב שבסוריה במשך 40 שנים! אב"ד, דיין, מקובל, פייסן. בני עירו כינו אותו בתואר הכבוד: 'ראש על אר"ץ רבה'. באותה המגפה נפטרו גם אחיו, ר' יהודה ואשתו ולכן רבינו גידל בביתו את אחיינו כבנו (ר' יהודה שבתאי רפאל) שהתייתם בגיל צעיר משני הוריו. **ענוותן, גאון בנגלה ובנסתר, בעל רוח-הקודש, מלומד בניסים**, לא חת מפני איש, האיר פניו לכל אדם, ולא חס על כבודו ועזר ככל יכולתו. על ערש דוי קרא את ה'אידרא' וביקש מבנו, חכם יצחק לומר קדיש. בנו רמז כי חסר עשירי למניין. רבינו אמר כי רואה את רב המנונא סבא שמשלים את המניין. כעבר שעה קלה נפטר ב-כ"ח בטבת בשנת ה'תרי"ח (1858). נקבר במערת הצדיקים הסמוכה לבית הכנסת ונכנסים לה מחצר בית דיין, ליד ר' יעקב דוויק זצ"ל. חי כ-93 שנים.

**אביו:** הגאון ר' יצחק (מראשי החכמים והרבנים שבדורו). **סבו:** ר' שבתאי. **בנו:** חכם ר' יצחק. **חתנו:** חכם ר' דוד עזרא סתהון. **מרבתי:** הגאונים אביו, ר' יצחק ור' רפאל שלמה לניאדו. **מספריו:** **יושב אהלים** - דרושים על התורה **יפני הבית** - על הרשב"א, על בית-יוסף חושן משפט **ימר ואהלות** - שו"ת **אהל ישרים** - **יחכמה ומוסר יפני אהל מועד** - דרושים ומוסר לשבתות השנה **יחוקי הנשים** - על אבן העזר **יפיוטים** - אם חכם לברך בני, צח ופשוט, אור צח ומצוחצח.

כדי להבין את גדלותו של הרב, ניתן ללמוד מהסיפור, שהובא בהקדמתו בספר '**יחכמה ומוסר**': גדול בתורה ובחכמה היה רבינו, נשיא וראש על אר"ץ רבה היא ארם צובא. על אף גדלותו ומעמדו כראש הרבנים, היה הולך בעצמו לשוק לקנות מצרכי שבת וחג. בערב חג השבועות הלך הרב לשוק כמנהגו, והבחין בחברת אנשים ריקים ופוחזים הממלאים את פיהם בדברי נבלה. הזדעזע הרב, ופנה לעבר מנהיג החבורה, בריון עז פנים ורע מעללים בשם אבו-שחוד מאשטא, ונזף בו קשות: "**הלא תבוש ותכלם! איך יכול איש יהודי לנבל את פיו וללכלך את נשמתו!**". הבריון נבוך ונאלם דום, והרב המשיך בדרכו. התחילו בני החבורה ללעוג למנהיגם. "**אבו-שחוד הגדול, שאימתו מוטלת על הכול, חסר אונים כנגד הרב! גערה אחת מפי הרב הישיש, משתיקה את אבו-שחוד ומותירה אותו ללא מלים!**".

פגעו ההקנטות באבו-שחוד, פגעו בגאווותו ויהירותו, ופגעו במנהיגותו הלא מעורערת. והוא החליט לעשות מעשה אשר לא יעשה: **לפגוע ברב הנערץ, ולהוכיח בכך, שאינו ירא מפני איש. ולא לפגוע סתם, אלא לרצוח את הרב נפש!** הלך הבריון וארב לרב בדרך הליכתו לבית המדרש, וכאשר הרב עבר בסמוך, הגיח אבו שחוד ממחבואו להניף את פגיונו. באותו רגע שהפגיון הונף באוויר, **יבשה ידו ונותרה מורמת באוויר, ואצבעותיה סגורות סביב הסכין, כאלו הייתה נציב אבן.** ניסה להוריד את ידו, להזיזה, לפתוח את אצבעותיו, ולשווא.

כאבים עזים חש האיש בידו ואף התפתל מייסוריו. אולם הרב המשיך בדרכו לבית המדרש. למתנקש לא הייתה ברירה. הוא צעד ברחובות העיר כשידו מונפת ואוחזת בפגיון, כשהוא סובל מכאבים, וכך התייצב בפתח בית המדרש, כשהוא מבקש בהכנעה רשות להיכנס. בבואו לפני הרב, התנפל לרגליו ובכה בדמעות שלישי, שהרב ימחל על חטאו ויסלח לזממו הרע, וירפא את ידו כבראשונה.

נתן בו הרב את עניו ושאל: "**וכי מה חשבת שנשמתי מסורה בידך?**". במקום תשובה, לא נשמעו אלא בכייתו ואנקותיו של האיש. ראה הרב, שחרטתו אמתית, ניגש אליו ואחז בידו, ובקלות הורידה. וראה זה פלא, גם אצבעותיו שבו לפעול, והוא הטמין את הפגיון בבושת פנים. **אולם היד נשארה עקומה במקצת, זכר לאותו מאורע מופלא, וכך נותרה לאורך ימים.** אמר לו הרב בפיוס: "**וסר עוונך וחטאתך תכופר!**" והשמיע באוזניו דברי כיבושין על אורחותיו הנלוזות. שמע האיש את הדברים בכפיפת ראש ובהכנעה, והרב הורה דרך תשובה, הניח את ידו על ראשו, וברכו בברכת כהנים, שיצליח בדרכו החדשה בחיים.

כך סיפר הגאון רבי יוסף ידיד הלוי זצ"ל, כי ראה בעיר הקודש צפת ת"ו, **אדם קשיש המסתופף בישיבה והוגה בתורה הקדושה בהתמדה עצומה ואינו קם אף לרגע.** התפעל ר' יוסף, וכאשר נכנס עימו בדברים, הראה לו אותו אדם את ידו עקומה, וסיפר לו את כל המאורע שאירע לו בבחרותו ואת אותה ברכת כהנים, שנתברך בה מפי הרב שהתקיימה בו, וליוותה אותו בדרכו. **הוא שב בתשובה שלמה, עלה לארץ ישראל, וזכה לזקנה מפלגת. ונוהג היה, שבכל שנה בחג השבועות, היה מספר לפני מתפללי בית הכנסת, את המאורע הנורא שאירע בו, למען ישמעו ויראו וישבו בתשובה שלמה ויזהרו בכבודם של חכמי ישראל.**

פעם אחת הצדיק נקרא באופן בהול אצל הוואלי (מושל המחוז). הרב לא ידע מה יום מיומיים, מדוע נקרא בדחופות כזו אל המושל. רק בדיעבד נתגלה הסוד, **הסתבר כי יהודי מומר הלעיז באזני הוואלי, כי היהודים מזלזלים בגויים ורק למראית עין מכבדים אותם ואינם זהירים למעשה, לא בהם ולא בממונם, ומותר ליהודי לשקר או להישבע לשקר כדי לזכות בממון הגוי.** אחר השמועה הזאת, בערה חמתו של המושל והוא החליט לקרוא לארמונו את זקן היהודים, כדי שיסבר את אוזנו על דברי המומר.

כאשר הרב הלך לארמונו, כל הקהל מעדת ארם צובא, שראה את זקן הרבנים בעירו ליווהו. כך צעדו הרב הישיש וקהל עצום עד שהגיעו לארמונו. משם פירש מהם והלך בצעדים מדודים לפגישתו עם הוואלי. ביושבם זה מול זה 'ביקש השליט מאשתו להכין שתי כוסות תה, לו ולאורחו. האישה בחוסר תשומת לב התחלף לה הסוכר במלח. כך הגיעו שתי כוסות תה גדושות במלח על שולחן. השליט נטל אחת משתי הכוסות וכיבד בה את החכם היהודי. משבירך הצדיק על הכוס והגישה אל פיו, חש הוא בטעות הנוראה, ובמאמצים עילאיים לא פלט את השתייה. אט-אט חדר טעם המלח הנורא מנשוש אל פיו ואל כרעיו **וללא אומר לגם אחת ועוד אחת, כשהוא מכין עצמו לבאות.**

נטל השליט את הכוס השנייה ומשטעם טעם המלח נשתנה זיו פניו, ועמד לכלות את זעמו באשתו. "תשתה", אמר לו רבינו, "תשתה, ואל תאמר דבר. כלום לא תחוס על כבוד אשתך, שטרחה בהכנת התה ואתה תלבין פניה לפני החכם של היהודים? רק שגגה היא שיצאה מתחת ידיה". השליט הערבי נרגע, אולם לא יכול היה לעצור בעד התפעלותו ואמר: "**עד כדי כך אתם מכבדים את נשותינו, שאתם נזהרים בכבודן! אם כן כל אשר שמעתי עליכם אינו אלא שקר.**" וסיפר לו את דברי המומר ופטרו לשלום בכבוד גדול.



המקובל הרב יצחק (דיבה) כדורי זצ"ל המכונה "זקן המקובלים": נולד בשבת, תשרי ה'תרס"ב (1902) בעיראק. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל אהבת ישראל עצומה. נחשב כבר בגיל 17 לעילוי, כאשר סיים את הש"ס, ודרש בפני גדולי חכמי בגדד, והרבה לדבר על נושאים מתוך הקבלה. בסיום דבריו ביקשוהו לא להרבות בדרשות בעתיד מפאת חשש לעין הרע. עלה ארצה בשנת ה'תרפ"ב (1922) ולמד בישיבות "פורת יוסף" ו"שושנים לדוד" בירושלים. לאחר מלחמת השחרור עם נפילת העיר העתיקה, עבר הרב כדורי ללמוד בישיבת המקובלים 'בית אל'. התפרנס מעבודתו ככורך ספרים בשכונת הבוכרים בירושלים. בהמשך כיהן כראש ישיבת המקובלים "נחלת יצחק".



הקפיד על שמירת עיניים מופלגת. כשהכניסו אליו נשים, הן היו ניצבות תמיד רק מהצד, מעולם לא מול פניו. כאשר הרב היה הולך ברחוב, ניתן היה לראות, שמעליו שמיכה, כדי שלא יראה מראות לא כשרים. תלמידיו מספרים כי חזה אסונות רבים, כגון: אסון התאומים ואסון הצונאמי. ניסים רבים מיוחסים לרב. נתבקש בישיבה של מעלה במוצאי שבת קודש כ"ט טבת ה'תשס"ו (2006). חי כ-104 שנים. ציונו בגבעת שאול בירושלים.



אביו: ר' זאב דיבה. אמו: מרת תופאחה. בנו: ר' דוד. בתו: מרת חנה. מרבותיו: הגאונים ר' אפרים כהן ור' סלמאן אליהו. חברותא: המקובל ר' דרזי שמואל. נשותיו: מרת שרה (זיווג ראשון), מרת דורית (זיווג שני).

יום אחד, בזמן קבלת קהל הופיעה אשה עקרה כבר 12 שנים. הרב אמר לעוזרו כי אישה זו הייתה אצלו לפני כשלוש שנים, וביקש ממנה לעשות דבר מה בכדי להיפקד. הרב ביקש מעוזרו לשאול את האישה מדוע לא עשתה את מה שאמר.

עוזר הרב פנה לאישה ושאל אותה אם היא הייתה כאן לפני כשלוש שנים. תדהמה רבה אפפה את האישה והיא אמרה "כן, איך אתה יודע?" בתמיהה. העוזר שאל: "מדוע אינך מקיימת את דברי הרב, הרי גם אז ביקשת להיפקד והרב בפירוש אמר לך מה לעשות!".

האישה היתה מזועזעת עד עמקי נשמתה אמרה: "איני מאמינה במה שהרב אמר, ואיני מבינה איך יתכן שאני אפקד אם אעשה זאת!". עוזר הרב פנה לרב ואמר, לאישה קשה לקיים את מה שאמרת, האם הרב יוכל לתת לה תיקון אחר? הרב ענה "לא, זהו התיקון שעליה לעבור. אם תבצע אותו היא תיפקד, ואם לא- אזי היא תמות ערירית ללא בנים".

עוזר הרב פנה שוב לאישה ואמר "גברתי, הרב אמר שזהו תיקונך! האם את מוכנה לעשות אותו כלשונו?", האישה אמרה "כן, אם כך אני אבצע את מה שהרב אמר לי". לשנה האחרת, אישה זו חבקה בן ובאה להזמין את הרב להיות סנדקו של הילד.



אישה אחת הייתה ערירית וכל ניסיונותיה להורות עלו בתוהו, היא פנתה לרופאים אין ספור ועברה טיפולים רבים- אולם ללא הצלחה. בצר לה חיכתה בתור לתורה כדי להיכנס לרב לצורך קבלת ברכה. תוך כדי המתנה החלה האישה לבכות בכי תמרורים. הצער, היגון, הניסיונות הכושלים ניסיונות במשך 14 שנים. הבעיות בבית עם בעלה. כל זאת ועוד עלו במחשבתה בעודה ממתנה לתורה. דמעות רבות זלגו מעיניה.

הרב פנה לעוזרו באומרו, "אמור לאישה מדוע היא בוכה, הרי היא בהריון!". האישה בשומעה זאת כמעט התעלפה. היא אמרה "איני בהריון!" אולם הרב בשלו, "נברך אותך כי ההריון יחזיק מעמד, ובעזרת ה' תלדי בן זכר בריא ותזמיני אותי לברית המילה". האישה פנתה לבדיקות שאישרו כי היא בהריון ולאחר תשעה חודשים הזמינה את הרב להיות הסנדק בבית המילה.

במקרה אחר, פנתה אישה מעוברת לרב ואמרה לו, כי הרופאים אמרו שעליה לעבור הפלה, משום שתינוק זה ייוולד עם תסמונת דאון ואף נקבע מועד לביצוע ההפלה. הרב הביט באישה ואמר כי הרופאים טועים והתינוק בריא ושלם. נתן ברכה לאישה וכתב עבורה קמע וביקש ממנה כי תזמין אותו לברית. כאשר האישה פנתה לרופא הנשים בידיעה כי היא אינה מפילה את התינוק, הרופא החל לצעוק: "מדוע את רוצה ללדת עוד תינוק עם תסמונת דאון, לא מספיק לך צרות בחיים? האם את מודעת לסבל הרב שיעבור אותו תינוק? הפילי אותו והביאי תינוק אחר לעולם!".

אולם האישה בשלה, הרב כדורי ברכה ואמר שהכל יהיה בסדר. הרופא הסביר לה שוב כי התוצאות אינם משתמעות לשתיה פנים וכי התינוק יסבול מתסמונת דאון. ואף צרח איך יתכן שרב יתערב בנושא לא לו. אולם האישה בשלה. בהגיע עת האישה ללדת, האישה ילדה את התינוק בריא לחלוטין. הרופא ההמום אמר כי אינו מבין איך יתכן, אולם אין ספק כי זהו נס. והרופא פנה לרב לבקשת ברכה.

המקובל הרב יצחק (דיבה) כדורי זצ"ל המכונה "זקן המקובלים": נולד בשבת, תשרי ה'תרס"ב (1902) בעיראק. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל אהבת ישראל עצומה. נחשב כבר בגיל 17 לעילוי, כאשר סיים את הש"ס, ודרש בפני גדולי חכמי בגדד, והרבה לדבר על נושאים מתוך הקבלה. בסיום דבריו ביקשוהו לא להרבות בדרשות בעתיד מפאת חשש לעין הרע. עלה ארצה בשנת ה'תרפ"ב (1922) ולמד בישיבות "פורת יוסף" ו"שושנים לדוד" בירושלים. לאחר מלחמת השחרור עם נפילת העיר העתיקה, עבר הרב כדורי ללמוד בישיבת המקובלים 'בית אל'. התפרנס מעבודתו ככורך ספרים בשכונת הבוכרים בירושלים. בהמשך כיהן כראש ישיבת המקובלים "נחלת יצחק".



**הקפיד על שמירת עיניים מופלגת.** כשהכניסו אליו נשים, הן היו ניצבות תמיד רק מהצד, מעולם לא מול פניו. כאשר הרב היה הולך ברחוב, ניתן היה לראות, שמעליו שמיכה, כדי שלא יראה מראות לא כשרים. תלמידיו מספרים כי חזה אסונות רבים, כגון: **אסון התאומים ואסון הצונאמי.** ניסים רבים מיוחסים לרב. נתבקש בישיבה של מעלה במוצאי שבת קודש כ"ט טבת ה'תשס"ו (2006). חי כ-104 שנים. ציונו בגבעת שאול בירושלים.



**אביו:** ר' זאב דיבה. **אמו:** מרת תופאחה. **בנו:** ר' דוד. **בתו:** מרת חנה. **מרבתי:** הגאונים ר' אפרים כהן ור' סלמאן אליהו. **חברותא:** המקובל ר' דרזי שמואל. **נשותיו:** מרת שרה (זיווג ראשון), מרת דורית (זיווג שני).

**מסופר על זוג הגר בצפת,** שבמשך עשר שנים שהם נשואים למגינת לבם לא זכו לפרי בטן. אי אפשר לתאר ולשער את העצבות והקדרות שאפפה אותם. התסכול הרב. כל מה שניסו, סגולות שונות, תפילות, בכיות, פניה לרבנים- הכל, ללא הועיל. לאחר מחשבה עמוקה ולילות ללא שינה, החליטו בני הזוג החלטה כואבת עד מאוד כי **עדיף לטובת שניהם, לפרק את הנישואים,** ולתת הזדמנות אחד לשני להקים בית חדש, ואולי כך גם יזכו לפרי בטן.



עוד בטרם עלה בידם לממש את כוונתם, רבינו הזדמן לצפת. האשה כששמעה את סיפורי הניסים הרבים שהתרחשו על ידיו, דחקה את עצמה לבקש ברכה בעוד עיניה זולגות דמעות. אחד האברכים הסובבים את הרב פנה לאשה: "מדוע את דוחפת?". אולם הרב אמר לסובבים: "עזבו אותה לנפשה". ובקול אבהי שאל: "בתי, מדוע את בוכה?". האשה גוללה את סיפורה העצוב על כך שהיא ובעלה נשואים מספר רב של שנים, אולם ללא ילדים, והיות וכך, הם החליטו להתגרש. הרב בשומעו זאת, אמר לה: **"השנה יהיה לך בן".** ובאמת ברכתו של הרב התקיימה, **ומאותה שנה, בכל שנה האשה ילדה. כיום, יש להם שישה ילדים.**

**אדם אחד שאחיו היה במצב קריטי** פנה אל רבינו באמצעות פתק שמסר לידי השמש. היות ועמד חודש לפני נישואיו, ביקש בנוסף על הברכה לאחיו, גם ברכה לחתונה לבניין עדי עד. המזכיר יצא מחדר הרב, ואמר לו: **"רפואה שלמה. הזיווג האמיתי יבוא בקרוב".** ענה לו הבחור: "על מה הרב מדבר, מה זה הזיווג יבוא בקרוב? כבר קבעתי תאריך לחתונה!". לאחר ימים ספורים בלבד השידוך

התפרק, ולאחר תקופה של שבוע ימים בלבד הכיר את בת זוגתו עימה בנה בית. אחיו, הבריא לחלוטין לאחר ימים מועטים.

**יום אחד,** הרב הגיע לברית, ומשום מה ביקש: **"אני מבקש, שהיום אף אחד לא יצלם אותי".** אנשים רבים נכחו באולם, ואף אחד לא הבין מדוע הרב מבקש. **רבים לא שמעו בקול הרב וניצלו את ההזדמנות לצלם.** לאחר מכן, ניגשו האנשים הרבים לפתח את התמונות, אולם לכל האורחים הרבים שצילמו את הרב נכונה הפתעה, **אף אחת מבין התמונות לא יצאה, כל התמונות בהם הופיע הרב נשרפו.**

**הרב משה כהן סיפר:** "אחד בא לרב לבקשת ברכה. הרב שם את ידו על ראשו, ולתדהמתו בירך אותו שימצא את זיווגו. אחד מהאנשים שהיה ליד הרב, אמר לו: "הרב, הוא לא צריך ברכה לזיווג, הוא נשוי!". אולם הרב התעקש ואמר: "הוא צריך", והמשיך לברך אותו. **לאחר פרק זמן קצר התאלמן האיש** ואז הבינו בדיעבד כי הרב רואה למרחקים, מדוע הרב בירכו לזיווג".

**הרב ישראל גליס מנאמני בית הרב,** סיפר על עיתונאי מפורסם שומר תורה ומצוות, שנכנס לרב לקבל ברכה. כשנכנס, לחש הרב באוזניו: "הוא לא יהודי!". נדהמת, מדובר בעיתונאי דתי. לחשתי לרב: "הוא שומר תורה ומצוות". לאחר כמחצית השנה, העזתי וסיפרתי לעיתונאי והאיש אמר שהרב צדק. והוסיף: **"אני גר צדק, ובאותו הזמן, התברר שהגיוור שעברתי לא היה כהלכה, והיום כבר התגיירתי כראוי".**

**באחד הפעמים** הגיע אל הרב ערבי מירדן, וביקש שהרב יתפלל כי יזכה לפרי בטן. הרב נענה להם, ואכן לאחר נולד להם בן זכר. הערבי הגיע לרב כדורי להודות לו, ובאותה הזדמנות הודיע לרב כי קרא את שם הפעוט בשם "יצחק", על שם הרב היהודי מירושלים. **הסיפור התפרסם בירדן וגרם לקידוש שם שמיים גדול מאוד.**



המקובל הרב יצחק (דיבה) כדורי זצ"ל המכונה "זקן המקובלים": נולד בשבת, תשרי ה'תרס"ב (1902) בעיראק. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל אהבת ישראל עצומה. נחשב כבר בגיל 17 לעילוי, כאשר סיים את הש"ס, ודרש בפני גדולי חכמי בגדד, והרבה לדבר על נושאים מתוך הקבלה. בסיום דבריו ביקשוהו לא להרבות בדרשות בעתיד מפאת חשש לעין הרע. עלה ארצה בשנת ה'תרפ"ב (1922) ולמד בישיבות "פורת יוסף" ו"שושנים לדוד" בירושלים. לאחר מלחמת השחרור עם נפילת העיר העתיקה, עבר הרב כדורי ללמוד בישיבת המקובלים 'בית אל'. התפרנס מעבודתו ככורך ספרים בשכונת הבוכרים בירושלים. בהמשך כיהן כראש ישיבת המקובלים "נחלת יצחק".

הקפיד על שמירת עיניים מופלגת. כשהכניסו אליו נשים, הן היו ניצבות תמיד רק מהצד, מעולם לא מול פניו. כאשר הרב היה הולך ברחוב, ניתן היה לראות, שמעליו שמיכה, כדי שלא יראה מראות לא כשרים. תלמידיו מספרים כי חזה אסונות רבים, כגון: אסון התאומים ואסון הצונאמי. ניסים רבים מיוחסים לרב. נתבקש בישיבה של מעלה במוצאי שבת קודש כ"ט טבת ה'תשס"ו (2006). חי כ-104 שנים. ציונו בגבעת שאול בירושלים.



אביו: ר' זאב דיבה. אמו: מרת תופאחה. בנו: ר' דוד. בתו: מרת חנה. מרבתינו: הגאונים ר' אפרים כהן ור' סלמאן אליהו. חברותא: המקובל ר' דרזי שמואל. נשותינו: מרת שרה (זיווג ראשון), מרת דורית (זיווג שני).

מובא בספר 'תולדות חכמי ירושלים' חלק א', סיפורים מופלאים על הרב: ידוע כי הרב הושיע רבים ופקד עקרות רבות הן בברכותיו, הן בקמעיו והן בעובדה שהיה צם ימים רבים למען אנשים אלו כאשר ראה כי ברכתו אינה מספיקה. פעם אחת פנה אבא לרב וסיפר לו כי בנו חולה מאוד ל"ע ובהתייעצות עם פרופסורים מהשורה הראשונה מבית החולים "הדסה עין-כרם בירושלים" הביעו הללו את דעתם כי בנו חייב לעבור ניתוח מסוכן ומסוכן. הרב ענה לו כי אין צורך בניתוח, ושוב שאלו האב בפעם שנייה, והשיב הרב שלא צריך, האבא היסט והחליט בסיכמו של עניין לשמוע לפרופסורים. והנה, לפני הניתוח עשו עוד בדיקה וגילו בצילום שאין צורך בניתוח, ואז נודע שהרב צדק ברוח קודשו.



אישה חלמה והנה בחלומה היא רואה אדם בעל הדרת פנים המספר לה כי היא מתבקשת לעזור לבעלה כדי שתציל אותו בעולם האמת מצער ומסבל שהם מנת חלקו. האישה שהאמינה בלבה שאין מדובר בחלום שווא רצתה לעזור לבעלה שם בעולם האמת, החליטה לגשת לרב כדורי היות ושמעיה שרבים שפנו אליו נושעו. לפני שנכנסה אל חדרו של הרב ראתה את תמונתו של הרב תלויה על הקיר, וממש חישיבה להתעלף מהתרגשות בקוראה בכל רם לסובבים: "זה הרב אשר ראיתי בחלום!"

שחיפשו שטח בניה לקניה לישיבה, בתחילה ניסו ללכת יחד עם הרב לשכונת גוש 80 בירושלים, היות והקבלן אמר שמצא מקום מתאים למתחם הישיבה. הרב התבונן במקום ולא רצה לקנות את השטח אלא הסתובב בשכונת הבוכרים וזה המקום נראה לי. לאחר זמן הקבלן בדק ואמר שאותו מקום הראשון בגוש 80

בחר את המגרש ברח' דוד פינת רחוב פישל באומרו: "היה מקום קבורה. הרב חייך ואמר: "ידעתי".

פעם אחת הגיע אל הרב איש עסקים אמריקאי שביקש עצה ותושייה מהרב בדבר עסקה מסוימת. לתדהמת לבו אמר הרב: "אני לא יודע על העסקה, אבל אל תחזור לפני שבת לניו-יורק". איש העסקים התפלא מן התשובה וחשב שהרב לא שמע את השאלה, ולכן חזר שוב על שאלתו. שוב ענה הרב את אותה התשובה. הבין האיש כי יש דברים בגו ואמר: "הרב, יש לי כרטיס להיום בלילה" - "ימחלו לך על זה". כשיצא, החליט לבסוף לשמוע לדברי הרב. כל זה התרחש ביום שלישי. לאחר השבת, כשהוא היה כבר בדרכו לארצות-הברית, התברר לו ממה ניצל. משרדו של איש העסקים היה ב'מגדלי התאומים' והיות והוא לא היה במשרד, לא היה אף אדם אחר מבין עובדיו במשרד באותו היום, כי לא היה להם מה לעשות בלעדיו. בדיוק באות הבוקר התרסקו הבניינים, אבל נפגעים בנפש לא היו.

הרב היה נוסע לטבריה לכנרת ביום ה' באב, יארצייט של האר"י הקדוש, והיה מפליג באוניה והיה מכוון את רב-החובל ואומר לו ימינה או שמאלה עד שהיה מגיע למקום ששם "בארה של מרים", והיה לוקח משם מים וגם האנשים שהיו איתו והיו מברכים ושותים ורואים ניסים ונפלאות.

ידוע ומפורסם הסגולה שמי שטובל במקווה של האר"י הקדוש בעיר צפת, לא ימות בלי תשובה. מספרים תלמידיו של הרב שהיה במסעותיו לגליל מגיע למקווה, המים היו קרים מאוד, והיו הסובבים איתו חוששים להיכנס מפאת הקור העז, אבל הרב היה לוחש מספר דברים והמים היו נהפכים למים חמים ונעימים לטבילה, אבל כשהרב היה יוצא מהמים, היו נהפכים לקרים כבתחילה.

המקובל הרב יצחק (דיבה) כדורי זצ"ל המכונה "זקן המקובלים": נולד בשבת, תשרי ה'תרס"ב (1902) בעיראק. גאון אדיר בנגלה ובנסתר. בעל אהבת ישראל עצומה. נחשב כבר בגיל 17 לעילוי, כאשר סיים את הש"ס, ודרש בפני גדולי חכמי בגדד, והרבה לדבר על נושאים מתוך הקבלה. בסיום דבריו ביקשוהו לא להרבות בדרשות בעתיד מפאת חשש לעין הרע. עלה ארצה בשנת ה'תרפ"ב (1922) ולמד בישיבות "פורת יוסף" ו"שושנים לדוד" בירושלים. לאחר מלחמת השחרור עם נפילת העיר העתיקה, עבר הרב כדורי ללמוד בישיבת המקובלים 'בית אל'. התפרנס מעבודתו ככורך ספרים בשכונת הבוכרים בירושלים. בהמשך כיהן כראש ישיבת המקובלים "נחלת יצחק".



הקפיד על שמירת עיניים מופלגת. כשהכניסו אליו נשים, הן היו ניצבות תמיד רק מהצד, מעולם לא מול פניו. כאשר הרב היה הולך ברחוב, ניתן היה לראות, שמעליו שמיכה, כדי שלא יראה מראות לא כשרים. תלמידיו מספרים כי חזה אסונות רבים, כגון: אסון התאומים ואסון הצונאמי. ניסים רבים מיוחסים לרב. נתבקש בישיבה של מעלה במוצאי שבת קודש כ"ט טבת ה'תשס"ו (2006). חי כ-104 שנים. ציונו בגבעת שאול בירושלים.



אביו: ר' זאב דיבה. אמו: מרת תופאחה. בנו: ר' דוד. בתו: מרת חנה. מרבתי: הגאונים ר' אפרים כהן ור' סלמאן אליהו. חברותא: המקובל ר' דרזי שמואל. נשותיו: מרת שרה (זיווג ראשון), מרת דורית (זיווג שני).

מובא בספר 'תולדות חכמי ירושלים' ח"א סיפורים מופלאים על הרב: פעם ידד מחו"ל ביקש מאחד העסקנים לבקש מהרב ברכה עבור אשתו שחלתה ל"ע במחלה האיומה. כאשר הגיע לרב, עוד לפני שפתח את פיו, כדי לומר בשביל מה הגיע, אמר הרב: "היא לא הולכת צנוע!". מיד התקשר לידידו ודיווח על השתלשלות האירועים. כששמע הידיד, הודה, כי אשתו לא מקפידה ללכת עם מטפחת בביתה. ומיד, תוך כדי השיחה נטלה את המטפחת ושמה על ראשה. כשחזר העסקן לרב, הביט בו הרב ואמר: "טוב, היא כבר קיבלה על עצמה והקב"ה יעזור". לאחר מספר חודשים בודדים המחלה חלפה כלא הייתה.



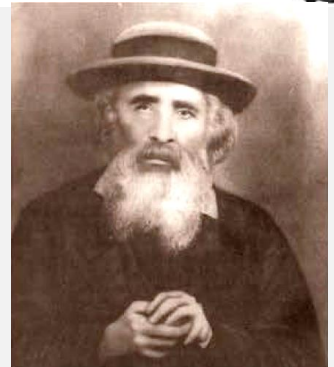
על ידיעתו המופלגת בש"ס ובפוסקים מספר הרב גליס: "פעם ביקשתי אותו, שילמד איתי 'מסכת סנהדרין' שלמדו אותה עת בישיבה בחברון, והוא הסכים. ואז התיישב הרב ליד השולחן, כשאני מחזיק את הגמרא והקראתי אותה. אחר כך ביקש הרב, שאקרא את רש"י. בתוך הדברים העזתי לבחון את הרב ודילגתי על שתי שורות ברש"י. לתדהמתו, הרב אמר: "דילגת על שתי שורות" ואז הבנתי, שגם בלימוד הנגלה הוא בקיא מופלא.

אמן קצר לאחר נישואיו השניים של הרב, ניגש אחד העסקנים וסיפר לו כי דיברו בחדשות על רעידת-אדמה האמורה לפקוד את אילת בשעות הקרובות. על אתר אמר הרב לו כי ילך וישכור ספינה. כשהיו ביים, הרב התפלל זמן רב, ובהמשך הרב סימן בידידו מעין 'לך מכאן' ואמר: "העברתי את הרעידה לירדן", ובאמת תוך מספר שעות התרחשה רעידת אדמה בשטח הירדני.

הרב התייחס לכולם בהארת פנים. מספר הרב בן טוב: "לפני כ-30 שנים בהיותי חילוני סבלתי מבעיה רפואית קשה. הצעת הרופאים הייתה לגשת לניתוח, ואז מישהו סיפר לי על הרב כדורי. אמרתי לעצמי "מה יש להפסיד?", ניגשתי אל הרב. הרב לקח שלושה תפוחים וחרט עליהם שמות מלאכים ואמר לי לאכול. מאז הבעיות נעלמו כלא היו. מאז התקרבותי וחרזתי בתשובה והפכתי להיות אצלו בן בית".

בריאותו המופלאה של הרב לא נפגמה על אף התעניות הרבות שערך. מעבר לתעניות הקבועות שלו היה צם תעניות רבות שלא היה להם הסבר, ולרוב זה כשראה כי צרות רח"ל אמורות להתרחש. מדובר גם בצרות של הכלל וגם בצרות פרטיות, שהיה צם הרבה, מבלי שידעו על כך. את הצומות חשפו אנשי ביתו במקרים בהם היה יושב בבריתות, והיה מסרב לאכול, ואז היה נודע הדבר, הרב צם היום. כשהיה מגיע אליו מישהו לבשר שנושע בזכות ברכתו, לעתים היה פולט: "כן, צמתי גם עבורך". אבל בדרך-כלל האנשים, שלמענם הרב צם, לא היו יודעים על כך, אבל כשראה שלא מספיקה ברכתו, היה צם ואפילו צומות רבים.

פעם ביקש ר' יונה סוסנה מרבינו שיכתוב לו קמיע עבור אדם, שהיה זקוק לישועה. "זה לא פשוט לכתוב קמיע", אמר הרב, "צריך כוונות וייחודים". הצדיק השקיע שעות רבות, ישב ליד השולחן ועשה את כל הכוונות. אשתו, לא ידעה, מה הוא עושה, וקראה לו לאכול. מכיוון שכל הגיגיו של הרב היו בקמיע, לא הרגיש בשאלת אשתו. כשלא השיב, דאגה לבריאותו ניגשה אליו, נתנה מכה על השולחן באומרה: "האוכל מתקרר, מדוע אתה לא בא?". מעוצמת המכה בשולחן, הקסת עם הדיו רעדו, הדיו נשפך על הקמיע. אני לא ידעתי איפה לקבור את עצמי, והנה הרב צחק ואומר: "היא יודעת מה שהיא עושה", ולא כעס על אשתו כלל וכלל, למרות שנאלץ להשקיע שעות רבות כדי להכין את הקמיע בשנית.



הרב הגאון משה יהושע יהודה ליב דיסקין זצ"ל - המהרי"ל דיסקין והרבי מבריסק: נולד בגודנו (בליטא) בשנת תקע"ח (1818) למשפחה יהודית-ליטאית. בשנת תר"מ (1880) הקים את ישיבת "אוהל משה" ואת בית-היתומים "דיסקין" מנדוניה של כ-40,000 זהובים שהביאה אשתו השנייה. רבה של ירושלים ופוסק. נפטר ב-כ"ט טבת תרנ"ח (1898) בירושלים. ציונו בהר-הזיתים. חי כ-80 שנים.

בגיל 14 התחתן לראשונה ועבר לבית חותנו. קיבל סמיכה בגיל 18. בין השנים תר"ד עד שנת תרמ"ז (1844-1887) שימש כרב בקהילות מרכזיות ברוסיה: במינדזיץ' פודלסקי, קובנה, לומז'ה, מינסק, שקלוב ובריסק. בהיותו בן 25 ירש את כיסא הרבנות של אביו בלומז'ה. הרב לא חת מפני איש ולאורך כל שנות פעילותו גורש ונרדף ממקום למקום.

בלומז'ה העליב בפומבי את אחד מעשירי הקהילה בגלל חשד של חילול שבת, כתגובה נרדף על ידיהם ואולץ לעזוב את המקום. בקובנה סילק בשל התנהגות בלתי-הוגנת את חוכר המס הממשלתי על הבשר הכשר, שהיה מקורב לשלטונות. כתגובה סולק על ידי השלטונות מהעיר. בעת היותו בבריסק אירע סכסוך גירושין בין זוג. האישה רצתה גט והבעל הסכים בתנאי שהיא תשלם לו סכום גדול בתור 'פיצוי' ותפקידו אצל הרב.

הגט ניתן, אך הרבנית החזירה לאישה את הכסף, מכיוון שראתה זאת כסחיטה. הגרוש תבע את הרב בשלטונות והלה נאסר באשמת מעילה באימון. בשל מעשה זה היו צפויים הרב ואשתו להישפט ולהישלח לסיביר לעבודת פרך, ורק תמורת שוחד גדול הצליחו להוציאם מבית-הסוהר ולהבריחם מרוסיה לא". ב-כ"ט תמוז תרל"ז (1877) הגיע לירושלים, הפך להיות מנהיג עדת הפרושים. בארץ קיבל את הכינוי "הרב מבריסק" ע"ש מקום רבנותו האחרון. **מספריו: יאהל משה- שו"ת יפני משה- חידושים לספר שמות ולאגדות חז"ל.**

**אביו:** ר' בנימין- רבה של וולקוביסק. **אשתו:** בת הרב ברוידה, רבה של וולקוביץ'. התחתן פעם שנייה.

פעם אחת הרב ישב בחדרו בבריסק. על שולחנו היו מונחים מכתבים רבים מכל קצווי העולם. מכל רחבי תבל נשלחו אל הרב שאלות. והרב בסבלנות אין קץ היה פותח את המכתבים ועונה לשאלותיהם. באותו זמן נשמעה נקישה על הדלת ולאחר קבלת האישור נכנס שוחט העיירה בשם יהודה, יהודי צעיר לימים, שהיה מקורב מאוד לרב. תוך כדי שיחה פתח הרב מכתבים נוספים. "אתם רואים מכתב זה?", שאל את השוחט, "מכתב זה הגיע מאמריקה. שם יש מחסור חמור בשוחטים מנוסים ויראה שמים. הם מתחננים שאשלח להם שוחט. אולם אין לי שוחט לשלוח לשם". לאחר דקות ארוכות יצא השוחט מבית הרב מהורהר. הוא מבורך בילדים רבים והפרנסה מצומצמת בקהילה ענייה כבריסק. עופות ובשר היו מצרך נדיר ואין לו עבודה מספקת כדי לפרנס את משפחתו. והנה עלתה במחשבתו פיתרון לכל בעיותיו...

בביתו, אשתו של ר' יהודה ממתינה לבעלה, אולם בעלה לא שב. ביקשה מבנה הגדול אברהם לגשת לבית-הכנסת ולחפש את האב. לבנה השני, יעקב ביקשה לחפשו במקום אחר. כשחזרו הילדים הלילה כבר ירד, והאבא לא מצא. בייאווה, פנתה לביתו של הרב, שמא בעלה שם. אולם לאכזבתה הרבה הוא לא היה שם. "כבוד הרב", בכתה בכי מר, "בעלי יצא מהצהריים ועדיין לא שב. חיפשנו אותו בכל מקום אפשרי ולא מצאנו אותו. אני חוששת שמא קרה לו אסון חלילה!". ר' יהושע שקע במחשבות ולאחר דקות ארוכות הרים זוג עיניים ואמר בכאב: "חושש אני שבעלך החליט לנסוע לאמריקה" אמר לתדהמת אשת השוחט.

"אמריקה?", מלמלה האשה ולא מאמינה. "מה יש לו לחפש שם? כאן יש לו בית, משפחה וילדים. מדוע עזב ולא אמר מאומה?". האשה החלה לבכות ללא הפוגה כשהיא איננה מאמינה למשמע אוזניה. הרב המתין קמעה ואמר: "בעלך היה כאן היום בצהריים, כשהייתי עסוק בלענות על המכתבים השונים. הזדמן לידי מכתב מקהילה הנמצאת באמריקה המחפשת שוחט. סיפרתי זאת לתומי לבעלך. כמדומני כי החליט לעשות מעשה ונסע לשם להיות שוחט" אמר בעצב.

האשה קיבלה את הבשורה בכאב מר. אמריקה של אותם הימים קול התורה לא היה נשמע בה. ריקה כמעט מכל תוכן רוחני והסכנה להתבוללות הייתה עצומה באותם הימים. עד מהרה השמועה פשטה כאש בשדה קוצים. הכל דיברו על מעשהו של השוחט. "יהודה עזב את אשתו וילדיו ונסע לאמריקה!" אמרו. כל יהודי העיר נבהלו למשמע הדברים. אך מי שלקח זאת על מצפוניו היה ר' יהושע. הוא חשש כי בשל דבריו קרה הדבר. ומאותו יום התחיל להתפלל על רוחניותו של יהודה השוחט. בכל יום היה מזכיר אתו בתפילתו, מתחנן בפני הקב"ה שיישאר ברמתו הרוחנית ולא ירד חלילה לשאול תחתיות.

הזמן חלף וכעבור שנה התקבל בביתו של יהודה מכתב. אכן, צדק ר' יהושע בהשערותו, יהודה נסע לאמריקה. במכתבו, ביקש השוחט מאשתו ומילדיו לבוא אליו, אל מעבר לים. הוא גם צירף למכתבו סכום כסף לא מבוטל. "מה אני אמורה לעשות כעת?" תמהה האשה. "האם כדאי לנסוע אליו או שמא אם אסרב הדבר יזרזו לשוב הנה". בסיכומו של עניין פנתה לרב והרצתה את ספקותיה. "חושב אני כי עליכם להצטרף לראש המשפחה", השיב הרב לאחר מחשבה ארוכה. "על אף המצב הרוחני הירוד שם, לעניות דעתי עליכם לנסוע ולהתאחד בשנית. שתהיה לכם נסיעה טובה", ברכם. מאותו יום היה לר' יהושע רשימת שמות נוספים להזכיר בתפילתו- האשה והילדים.

לימים, עלה השוחט לארץ עם משפחתו. אז שמע להפתעתו, כי גם הרב מבריסק, רבינו נמצא בירושלים. התרגשות עצומה אחזה בו. זיכרונות מימים עברו הציפוהו והוא יצא לבקר את רבו. בלב פועם נקש על דלת הבית. הרבנית פתחה את הדלת, ומיד זיהתה את העומד בפתח. "ר' יהושע", קראה בהתרגשות לבעלה. "אתה כבר פטור מאחריות! הם כבר פה!". כאשר שמע יהודה את סיפור הדברים- הוא הבין הכל. רק עתה הבין כיצד הוא דווקא מכל חבריו ביבשת אמריקה החזיק בתורתו. כיצד לא נסחף אל ההבל למרות כל הניסיונות הקשים שעבר. מדוע הוא נשאר בלבושו החרדי ולא שינה את השקפתו. היה זה בכוח תפילתו של רבינו הגאון והצדיק. (עלינו לשבח)

**האדמו"ר הרב משה יחיאל הלוי אפשטיין זצ"ל** - נולד ב-ו' טבת ה'תר"ן (1889) בפולין. החל מגיל שלוש, נהג אביו להכניסו לחדר מלא ספרי קודש ולסגור בעדו את הדלת, וכך התרגל ללמוד ללא הפסקה. לעיתים קרובות נהג ללמוד כעשרים שעות ברציפות גמרא ומפרשים. בגיל עשרים החל ללמוד קבלה. בגיל עשרים ושתיים התמנה כאדמו"ר מאז'רוב חנצ'ין. כדי לקבל את אישור השלטונות למד את שפת המדינה, עם ר' יחזקאל הולשטוק (בן האדמו"ר מאוסטרובצה). בשנת ה'תרפ"ו (1925) ביקש ממנו סבו להגר לאמריקה, ואמר, שהתגלה לו, שאחד מנכדיו חייב לעבור לשם. רבינו עשה כדבריו ועבר לניו יורק, למרות החשש לחינוך הילדים באמריקה.



בשנת ה'תשי"ג (1953) עלה לארץ, והתגורר בסמוך לבית ה'חזון אי"ש' בבני ברק. חודשים ספורים לאחר מכן נפטר החזון אי"ש והוא עבר לתל-אביב. בשנת ה'תשכ"ח (1967) נבחר כחבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל (כמחליפו של ר' זלמן סורוצקין שנפטר). נלחם נגד חילולי השבת ועודד אנשים להפגין ולהיאבק עבור השבת. בשנת ה'תשכ"ח (1967) קיבל את פרס ישראל לספרות תורנית ובשנת ה'תשי"ט (1958) קיבל את פרס הרב קוק. ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. אהב כל אדם והשתדל לסנגר על ישראל. הקפיד למצוא בכל דבר את הטוב והדגיש, כי גם מתוך עינוי וייסורים צומח טוב. נפטר ב-א' שבט ה'תשל"א (1971). חי כ-82 שנים. ציונו בבית העלמין שומרי שבת בבני-ברק.



**סבא (מצד אביו):** האדמו"ר ר' אריה לייב (לייבוש). **סבא (מצד אמו):** האדמו"ר ר' חיים שמואל מחנצ'ין. **אביו:** האדמו"ר ר' אברהם שלמה. **אימו:** מרת רייצא מירל. **מרבותיו:** סבו, ר' אריה לייב (לייבוש). אביו, ר' אברהם שלמה. **נשותיו:** מרת חנה (זיווג ראשון- נישא בהיותו בגיל 17. בת ר' עמנואל וולטפרייד, האדמו"ר מפאבניץ ראספשה. נפטרה בשנת ה'תרע"ט כשהייתה בת 29 שנים ממגפה בעת שטיפלה בחולים), מרת קיילא (זיווג שני- בת ר' מנחם מנדל טננבוים), מרת שינדל יוכבד (זיווג שלישי- בת ר' משה דוד לנדאו). **בנו:** ר' אלתר אברהם שלמה. **בתו:** מרת חיה (בן ושתי בנות נפטרו על פניו). **מספריו:** **אש דת-** על אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל (11 כרכים. מבוסס גם על תורת הקבלה) • **באר משה-** על התורה והנביאים (שישה כרכים). רוב ספריו עוד לא הודפסו וקיימים עדיין רק בכתב יד.



**אל** רבינו נכנס יהודי נכבד מוותיקי התושבים בשכונה וממקימי בית הכנסת המפואר, בו השקיע משאבים ומאמצים רבים. כעת מספר, כי ברוך ה', בביה"כ המהודר התגבשה קהילה נאה, ויש רב חשוב ושיעורי תורה, והוא הנשיא המוכתר והבלתי מעורער. אלא שלאחרונה הצטרפו מתפללים חדשים, המבקשים לשנות סדרים, והם העמידו מועמד מתחרה כנגדו. הם פתחו במסע טענות וקובלנות. הטילו דופי ביושרו וזלזלו במסירותו. לדבריו, הם מבקשים לגמול רעה תחת טובה וגורמים לו עוגמת נפש שלא תשוער... הרבי נאנח עימו, צער השתקף בעינו של הרבי, מבין הוא לליבו ומשתתף בצרתו.

הרבי התכנס בעצמו, ולאחר רגע שאל: "מה אני עושה כאן באמריקה?" - "סליחה רבי?!" האיש לא הבין. הרבי הגביה את קולו: "האם אתה יודע, מה אני עושה כאן?" והצדיק הסביר את שאלתו: "הגעתי לכאן זמן רב לפני מלחמת העולם. הגעתי מפולין, שבה תססה היהדות במלוא חומה ועוזה. הגעתי לאמריקה, בה הייתה היהדות בשפל המדרגה. כמעט ולא היו ישיבות, לא מוסדות חינוך תורניים לבנות, לא חצרות חסידיות... מדוע היגרת לכאן? סבי היה הרבי השלישי בשושלת אוז'רוב ואבי היה רב בעיירה. כשסבי נפטר, אבי התמנה לאדמו"ר, לרבים של החסידים, ואותי מינו לרב. פתחתי ישיבה, ארגנתי שיעורי תורה. הייתה זו תקופת זוהר, מעט לפני מלחמת העולם הראשונה. פעילותי הנמרצת עשתה לה שם. הציעו לי את רבנות ראדום בהיותי בן עשרים וארבע. הוצע לי להיות רבה של פינטשוב, אב בית דין בלודז', ולא הסכמתי!

מלחמת העולם הראשונה פרצה, הייתה זו ממש שואה. אוז'רוב עברה מיד ליד ככדור משחק. כל כובש התעמר, התעלל הטיל גזירות ועט על הביזה. בסופו של דבר, הגלו הרוסים את כל יושבי העיירה, אנשים נשים וטף, זקנים וחולים, כל אחד נשא את הצרור הדל, שהותר לו לקחת... בדרכנו ראינו את האיכרים נוהרים מן הכפרים אל העיר, ממהרים לרוקן את בתינו... עודנו הולכים ובוכים, ומן העיירה עלו תימרות עשן, שריפה פשטה בה וכלתה את כל בתיה... הרוסים נסוגו מן העיירה החרבה, ואנו חזרנו לעיירה בלי בית-כנסת.

התושבים בכו על החורבן, ואני התחלתי בשיקום. אירגנתי מגביות, דחקתי באנשים לבנות את ביתם. התחלנו מן המסד, אך מכת דבר פשטה בינינו, איבדתי בה את אישתי ושלושה מילדיי. באותה שנה נפטרו גם הוריי. לא אדע, מאין נטלתי את הכוחות אבל אוז'רוב שבה ונבנתה. בית המדרש הוקם, המקווה והישיבה שבו ונוסדו, ובנוסף לרבנות העיירה הוטלה עלי גם האדמו"רות.

המלחמה הסתיימה, הפצעים הגלידו. בניתי את ביתי מחדש, הדרך לאוז'רוב המתה חסידים כבעבר. באוז'רוב התגורר דוד קשיש, קרוב משפחה, ונקבצו סביבו כמה נרגנים שטענו, שהרבנות והאדמו"רות ראויה לו. הם היו מיעוט מבוטל. הרי הוכתרתי לרב בידי אבי והוכרתי רשמית ע"י השלטונות, כל החסידים הכתירוני כאדמו"ר, ואני אהבתיים כבני ואהבתי את העיירה, ששיקמתי בעמל בל יתואר. אבל מיד כשהרחתי ריח מחלוקת, עזבתי הכול וברחתי על נפשי! **המשלחות לא ישיגוני, שהתחנונים לא יפתוני. עד לאמריקה ברחתי."**

"והיום", הוסיף בקול חנוק, "אוז'רוב שוב חרבה... הנאצים פלשו לעיירה. לפני שהתנכלו ליהודיה, העמידום כצופים משני עברי הרחוב. הוציאו את הרב הישיש מביתו. אותו קרוב, שהפתה והסכים למלוך. הם עקרו את ארון הקודש על ספרי התורה שבו מכותל ביהמ"ד, והעמיסו אותו על שכמו של הרב הישיש... הריצו אותו בלעג ובשחוק, עד שכרע, כשל ונפל, ונקבר תחת ארון הקודש... ה' ינקום דמו! שמע לקולי, שוב לביתך וחשוב על הסיפור. אם תרצה, תשוב מחר ונדון במצוקתך". למחרת הגיש הנשיא את התפטרותו.

הרב משה שיק הידוע כ-"המהר"ם שיק" זצ"ל: נולד בשנת ה'תקס"ז (1807) ברזובה שבסלובקיה. מצאצאי ר' יום טוב ליפמן הלר (בעל "תוספות יום טוב"). שם משפחתו נבחר ע"י סבו כאשר המלך בסטריץ מאוסטריה ציווה להוסיף שם משפחה כאשר שיק הוא ר"ת שם ישראל קדוש. התייתם מאביו בהיותו כבן שש. בהיותו ילד התקשה בלימודו, ומסופר כי התקשה ללמוד אפילו דף גמרא אחד. אולם רבינו לא התייאש ובמאמצים רבים וכבירים ובהתמדה עצומה התקדם בלימודו, עד שעשה חיל. בגיל 11 נשלח ר' משה ללמוד אצל דודו, ר' יצחק פרנקל, שהיה אב בית דין ברגנסדורף. בגיל 14 נשלח לפרשבורג לישיבת החת"ם סופר ושם למד שש שנים. בגיל 17 כבר בקי היה בכל שו"ע או"ח. בשנת ה'תקצ"ח (1838) נקרא לכהן כרבה של קהילת ירגין שם הקים ישיבה ובמשך כ-24 שנים עמד בראשה.



בשנת ה'תרכ"ח (1868) שימש כרבה של חוסט (מרמורש), שם הקים ישיבה שמנתה כ-800 תלמידים. ועד לפטירתו הרביץ תורה לאלפי תלמידים. מגדולי רבני הונגריה. ענוותן. רדף אחר השלום וזכה להשכין שלום בקהילות רבות. בעל כח זיכרון מדהים. לעת זקנה, עת כהו עיניו, היה קורא את דברי הגמרא בעל-פה. נפטר ב-א' שבט ה'תרל"ט (1879). חי כ-72 שנים. ציונו בחוסט.

**מתלמידיו:** ר' זלמן שפיצר (חתן החת"ם סופר ומח"ס 'תיקון שלמה'), ר' ישראל דושינסקי (אביו של המהרי"ץ דושינסקי), ר' זוסמן סופר (רבה של הולייטש ופאקש) ור' יהודה גרינפלד, ר' עקיבא יוסף שלזינגר. **מרבתי:** ר' משה סופר (חת"ם סופר), ר' יצחק פרנקל (אב"ד רגנדורף). **אביו:** ר' יוסף. **אשתו:** מרת גיטל פרנקל (בת דודתו, רבי יצחק פרנקל). **מספריו:** 'שו"ת מהר"ם שיק' (מעל 1000 תשובות הלכתיות שהשיב בכל נושאי החיים) 'שו"ת על 4 חלקי שו"ע. 'שו"ת על תרי"ג מצוות. 'שו"ת על מסכתות הש"ס. 'פירוש על הגדה של פסח. 'פירוש על פרקי אבות ודרשות. 'חידושים על התורה.



**מובא בספר "אורח צדיקים"** של ידידי ורעי ר' דניאל אלול הי"ו, סיפורים מופלאים על הרב: פעם אחת סיפר רבנו לחתנו, שבילדותו היה כח תפיסתו חלש מאד ולא השיג אפילו דף גמרא שלמדו עמו. עם כל זאת לא השגיח על זה כלום ושקד מאד בלימודו ונדד שנה מעיניו, וחזר כמה פעמים מה שלמדו עמו, אף שלא הבין היטב את העניין. ורק בזכות שקידתו הרבה בתורה הקדושה נפתחו לו מעיינות החכמה, כי העקר היא ההתמדה. בתחילת לימודו אצל ה'חת"ם סופר' לא נחשב כל כך בין תלמידי רבו הותיקים והחריפים, ובמרוצת הזמן נעשה כמעט הבקי מבין חבריו, והצטיין גם בשכל חד ועלה מעלה-מעלה על הרבה מחבריו הגדולים. לכל זה זכה באמצעות התמדתו, וכפי שהתבטא הוא בעצמו כששאלו אותו כיצד הגיע לכך: "חזרתי על למודי, ושוב חזרתי, עד כי רחם השם יתברך עלי וחונני בזיכרון ובישרות בלימוד".



**בהקדמת ספרו 'שו"ת על תרי"ג מצוות מובא כי כל מנהגיו הקדושים מראשית השנה עד אחרית השנה קיבל מרבו הגאון בעל 'חת"ם סופר', מדבריו לא זז ונע. כל שכן במקום שהקשו עליו, טרח ויגע לישוב דברי רבו. וכל חידושי רבו היו חרותים על לוח לבו. סיפר רבנו בעצמי שבעת היותו בק"ק ירגין נסע רבו לשם ובא לבקר אותו. ה'חת"ם סופר' מצאו יושב בבית המדרש ולומד עם בחורים. קם רבנו מפניו לכבדו שילמד הוא עימם. אבל רבו לא נתרצה לזה בשום אופן, באמרו שכאן רבינו הוא ה"מרא דאתרא". רבנו היה נבוך מה לעשות כי לא היה יאות בעיניו הדבר ללמוד עם תלמידים בפני רבו. עלתה בלבו עצה ופתח על כל דבר ודבר לומר מחידושי רבו. אחר הלימוד אמר בעל ה'חת"ם סופר': "תאמינו לי שהרבה מהחידושים כבר שכחתי".**

**פעם אחת, בהיותו רבה של ירגין, הביאו לו אץ משכורתו בעבור שלושה חודשים, נכנס יהודי כפרי בבכיה גדולה וסיפר, כשדמעות בעיניו, שחיו בסכנה גדולה, מפני שהפריץ של הכפר אמר כי ברגע שיראנו- יהרוג אותנו מפני שחייב מאה זהובים לפריץ ואין לו אפילו פרוטה אחת. אמר לו רבינו: "תנסה לפייס אותו". אמר לו הכפרי: "כיצד אפייסוהו, הרי ברגע שיראני, יהרגני?". אמר הצדיק: "אני אכתוב עבורך מכתב סגור ומסור אותו לידיו", אבל הכפרי אמר שוב: "ברגע שאפתח את הדלת, עוד לפני שאמסור את המכתב, מיד יהרגני". אמר לו הרב: "אם כן, שלח את המכתב ע"י שליח, לאחר כן תלך אליו". וכן עשה. כאשר הכפרי נכנס לפריץ אמר זה בחיור: "נראה, שרברך אדם עשיר הוא". וגילה כי במכתב היה הסכום של מאה זהובים, הלא הם דמי משכורתו, שקיבל עבור שלושה חודשים, אשר נתן כדי להצילו.**

**בספר 'שרי האלף' הובא כי פעם, בעת שכיהן כרב בעיר חוסט, הביא לו המשמש את משכורתו החודשית. ראה המהר"ם שהסכום גבוה יותר מאשר בפעמים הקודמות. ולכן אמר: "יש פה טעות!" ענה המשמש: "כבוד הרב, אין טעות. הקהילה החליטה להוסיף למשכורתכם". הרב סירב לקבל באמרו: "רק לפני מספר חודשים דרשו השוחטים והמלמדים תוספת שכר וראשי הקהילה טענו בתוקף, שאין כסף בקופת הקהל, ובשבילי יש?". מיד הוחלט להוסיף גם לשוחטים ולמלמדים, ורק אז הסכים רבינו לקבל גם הוא את התוספת.**

**בספר "בהיות הבוקר"** הובא כי ר' שאול בראן ביקר אצל המהר"ם שיק לפני פטירתו, וראה שכל איבריו נפוחים. ראה המהר"ם את צערו של ר' שאול על מצבו, ואמר, שהוא מתחנן לבורא לחיות, גם אם נגזר עליו שישכב במטה כל ימיו כמו כעת, ולא לעשות מאומה, רק לזכות ולומר "שמע ישראל" פעם אחת ביום!

**רבי משולם זושא מאניפולי זצ"ל** - נולד בשנת ה'ת"צ (1729). אביו ר' אליעזר ואמו היו בעלי מעשי חסד וצדקה ולהם 7 בנים ובת אחת. שניים משבעת הבנים חשקה נפשם בתורה – ר' אלימלך (בעל ה'נועם אלימלך') ואחיו הצעיר ר' זושא, אשר כונו "**האחים הקדושים**". הם למדו יחד ולאחר שמילאו כריסם בתורה, תלמוד ופוסקים, התעמקו בלימוד קבלה, בייחוד בתורת האר"י ובקבלה המעשית שלו. **קיבלו עליהם גלות במשך שמונה שנים**, עסקו בסיגופים ובצומות, חיו חיי צער וסבלו מגידופים.



ממייסדי תנועת החסידות, נחשב כעובד השם באמת ובתמימות. החזיר רבים בתשובה על ידי שהוכיח אותם בצורה מתוחכמת שהיה מתוודה כביכול על חטאיו ליד אדם שבאמת חטא אותם חטאים וכך היו האנשים מבינים את הרמז וחוזרים בתשובה. תמימותו שהייתה לפלא בעיני רבים, ונועם הליכותיו משכו אליו המונים אשר באו להתברך מפיו. היה מחלק את כל אשר העניקו לו חסידיו לצדקה. נפטר ב-ב' שבט ה'תק"ס (1800) באוקראינה. חי כ-71 שנים.



**אביו:** ר' אליעזר ליפא. **אמו:** מרת מירל מיריש. **מרבותיו:** ר' דב בער (המגיד ממזריטש). **נשותיו:** מרת הנדיל (זיווג שני). **ילדיו:** ר' צבי מנחם אוירבך (ממלא מקום אביו), ר' ישראל אברהם מטשרני-אוסטרהא. **חתנו:** ר' מנחם נחום. **מספריו:** **ימנורת הזהב** - דברי תורתו •בוצינא קדישא- קורות חייו (אסף ר' נתן נטע קאליבעל).

**מסופר** על ר' זושא, לאחר שבועיים ששהה אצל רבו המגיד ממזריץ', בא להיפרד מרבו. קודם צאתו, המגיד בירך את ר' זושא שימצא במהרה חתנים טובים, ואז הוציא מעטפה עם סך של **שלוש מאות רובל לצרכי החתונה**, משום שידע על עניותו הרבה של ר' זושא.



בדרך לביתו כשעבר ר' זושא באחת העיירות בדרך, ראה ליד בית הכנסת התקהלות גדולה. הוא פנה לשם, ולשאלתו נענה כי הייתה אמורה להתקיים במקום חתונה שמחה במיוחד של ביתה היחידה של רוח'ל האלמנה. כל העיירה התאספה לשמוח בשמחה מיוחדת זו, אולם רוח'ל שהתחייבה לתת לחתן נדוניה של שלוש מאות רובלים, אותם חסכה במשך שנים פרוטה לפרוטה, איבדה את כל הכסף ולא מצליחים למצוא את כספה האבוד.

ר' זושא שנזכר כי בכיסו מונחים שלוש מאות רובלים, נדחף לתוך ההמולה והכריז בקול כי **הוא מצא את הכסף האבוד**. הקהל כולו הריע לו, והתזמורת החלה שוב לנגן תוך שר' זושא נישא על כפיים. לאחר מספר דקות פנו אל ר' זושא בבקשה שייתן לחתן את הכסף. בתשובה ענה כי הוא מבקש מהאלמנה לתת סימנים והיה ויתאימו למציאתו, ייתן את הכסף. האלמנה פרטה בפניו את השטרות השונים שמהם היה מורכב צרור כספה, ור' זושא ענה כי אכן מצא, וכי הוא רץ למלונו להביא את הצרור. **הוא רץ אל חלפון הכספים ופרט את הכסף שקיבל על פי הסימנים שקיבל מהאלמנה**. כשחזר לחתונה עם הכסף, הקהל התלהב והתחיל לשיר לכבודו. מפה לפה ניתן היה לשמוע את קריאות ההתפעלות מיושרו של מוצא האבדה על שלא העלים עיניו והחזיר האבדה לבעליה.

ר' זושא החל לשלש את הכסף לידי החתן. אך כשהגיע לשלושים רובלים האחרונים הפסיק וטען כי **את השלושים הנותרים הוא שומר לעצמו כשכר טרחה**. הקהל התרגז, וככל שעקשנותו של ר' זושא התגברה כך מנת הקללות והחירושים התעצמו. לאחר דין ודברים החליטו לקחת את הפושע לרב העיירה על מנת שיכריע מה דינו. הרב כששמע את דרישתו של ר' זושא החל לצעוק עליו וציווה עליו להחזיר מיד את כל הכסף. ר' זושא בחוסר ברירה הוציא את שארית הכסף ונתן לחתן תוך שכולם צועקים עליו ומבזים אותו. לאחר שיצא, נזכר הרב כי האיש המוזר הזה הינו זושא תלמידו של המגיד ממזריץ', תלמיד שכל כך משתבח בו, והרגיש שחייב לספר למגיד מיהו באמת תלמידו רודף הממון.

כשהגיע למזריץ' סיפר המגיד לרב את כל המעשה. המגיד הבין מיד כי ר' זושא נתן את כספו שלו, וביקש כי יריצו סוס מהיר לרדוף אחר ר' זושא ולהביאו חזרה. כשחזר, המגיד ציווה עליו כי יסביר את פשר התנהגותו. בחוסר ברירה סיפר ר' זושא כי בעת שהכריז כי מצא את הכסף היצר הרע התחיל לשבח אותו על המעשה האציל שעשה בוותרו על כספו שלו לטובת האלמנה. "כשרקדו לכבודי, הרגשתי שאני כמעט ולא יכול לעמוד מול היצר הרע שניסה בכל כוחו להפילני בגאווה. וכשהלכתי לחלפון הכספים הרגשתי שעוד רגע אני נופל לחלוטין ברשתו, לכן אמרתי לקהל כי אני דורש שכר תמורת החזרת המציאה, ותוך רגע כל הכבוד העצום התחלף בביזיונות שאין כדוגמתם, ואז יצרי הרע ברח מהמקום במהירות". כשיצא ר' זושא אמר המגיד לנוכחים: **"לעשות מעשה טוב זה דבר אחד, ולעשות אותו בשלמות המידות זה כבר דבר אחר"**

פעם אחת הגיע ת"ח למגיד ממזריטש ושאל: "כיצד אמרו רבותנו: חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והרי דבר זה קשה ביותר?". ענה המגיד שאת התשובה יקבל אצל רבינו. **רבי זושא סבל יסורים ומכאובים, מכף רגלו ועד ראש**. הלך החכם לרבי זושא וסיפר שבא בשליחות רבו המגיד ממזריטש שיסביר לו את המאמר התמוה של חז"ל. הביט בו רבי זושא בתימהון, וענה: **"על שאלה כזו צריך לענות משהו שלפחות סבל פעם אחת דבר רע, ואני שמעולם לא סבלתי דבר רע, איני יודע להשיב"** הבין אותו חכם את משמעות הדברים מהצדיק אשר מדוכא הוא ביסורים, וטוען שאינו יודע מהי רעה.



**רבי מנצור בן שמעון זצ"ל** - נולד בצפת בשנת ה'תרע"ב (1912). התייתם מאמו בהיותו כבן שלוש, ודודו ר' אהרון בן שמעון (רבה של צפת) גידלו בביתו. בצעירותו גלה למקום תורה לישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה. בשנת ה'תרצ"ד (1934) הגיע לישיבת "פורת יוסף" בעיר העתיקה בירושלים ושם התגורר בצריף פח עם ידידו ורעו, הגאון רפאל עבו ולמרות תנאי המחיה הקשים היה שמח בחלקו.



בשנת ה'תרצ"ה (1935 - בהיותו כבן 23 שנים בלבד!) נתמנה כר"מ כללי (כשנעדר ר"מ מסוים היה רבנו ממלא מקומו), ותוך זמן קצר שמש כר"מ בישיבה. בבוקר לימד תלמוד בעיון, ואחר הצהריים לימד מקרא, נ"ך, הלכה, אגדה, מוסר, תולדות חכמי ישראל ועוד. בתפקיד זה מילא עשרות שנים. **גאון בנגלה ובנסתר. בעל רוח-הקודש. ענוותן מופלא.**

מעל הכל בלטה אהבתו לתלמידיו ודאגתו למחסורם הרוחני והגשמי, וכינוהו הרמב"ן שמעון. היה מכתת רגליו ומרביץ תורה לבעלי בתים בכמה מקומות. שימש כחבר לשכת הרבנות הראשית לישראל בירושלים, והיה לבוחן ראשי למינוי רבנים, פוסקים ומורי הוראה. שקדן עצום. שעות רבות היה לומד ללא שינה. **מעולם לא ראו אותו יוצא מגדרו או כועס.** מיעט בדיבורו.

נתבקש לבית עולמו בתאריך ב' שבט ה'תשנ"ח (1997). חי כ-85 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים. בפטירתו ביקש שלא יכתבו על ציונו שום תוארים אלא יכתב: **'זאת מצבת קבורת נר"ן של עבדך בן אמתך מנצור בן יעל למשפחת בן שמעון'**



**אביו:** ר' יעקב. **אמו:** מרת יעל. **אשתו:** מרת יפה (בת ר' ניסים).

**ילדיו:** ר' מרדכי חזקיה (נפטר בחיי אביו). ר' שלמה, ר' נסים, ר' מסעוד ובת אחת (נשואה לר' שלום כהן ר"י "פורת יוסף").

**מרבתינו:** דודו, ר' אהרון בן שמעון (רבה של צפת), ר' עזרא עטיה.

**חברותא:** ר' אפרים הכהן. **מתלמידיו:** ר' בנציון אבא שאול, ר' יהודה צדקה, ר' יוסף עדס, ר' עובדיה יוסף שליט"א (מרן), ר' שלום כהן שליט"א (ר"י פורת יוסף), ר' בן ציון מוצפי שליט"א (ראש-ישיבת 'בני ציון') ור' משה טופיק.

**מחיבוריו:** **שמן המאור** - על התורה, ובנושאים שונים בכל חלקי פרדס התורה.

**ל** הלא מספר סיפורים המעידים, כי לרב היה רוח הקודש: סיפר בנו ר' שלמה שליט"א: "באחת הפעמים הגיע יהודי לאבא ושוחח עימו. כשיצא- ראיתי כי פני אבי מקרינים שמחה. פניתי אל היהודי ושאלתי אותו: 'מה אמרת לאבי ששימחת אותו כל כך?' וסיפר לי שלא זכה שיהיו לו ילדים במשך שנים רבות ולפני זמן מה בא לבקש מאבא ברכה, **ועוד לפני שבא לבקש ברכה אבא אמר לו: 'בפורים אשתך תהיה בבית חולים'.** באותו זמן לא ידע מה רצה ולא הבין את פשר דברי אבי. על מה תהיה אשתו בבית חולים? האם זו ברכה או קללה? **ובאמת מדברי אבי לא נפל דבר, בפורים אשתו נפקדה בבן זכר והייתה בבית החולים, ועתה הוא בא להודות לו.**"

**ל** עוד סיפר בנו, כי אחד התלמידים איבד סכום כסף, וכתוצאה מכך גרם לביטול תורה, מאחר שכולם ניסו לעזור ולחפש את הכסף. לפתע ניגש אליו חכם מנצור ואמר: **'לך לארון בצד שמאל למטה, הכסף נמצא שם'**, ואכן התלמיד הלך ומצא שם את הכסף. כשחזר אמר לרבינו בהתפעלות: 'מופת, מופת', אמר לו רבינו בענוותנותו: 'אין כאן מופת, כיוון שידעתי שאתה מפוזר קצת והנחתי שהשארת את הכסף שם', ואמר לו כך בענוותנותו על מנת שלא יבחינו בגודל הנס.

**○** יפך הגאון ר' ברוך שרגא שליט"א, כי **זכור הוא שרבינו היה אומר לבחורים בבוקר, מה שעשו בלילה.** מעשה אחד חרות בזכרוננו היטב: אחד הבחורים התגורר בקטמון והיה מגיע בכל יום לישיבה בגאולה. ומיודענו זה היה ב"ה כשרוני ומתמיד וקולט במהירות את הלימוד. והנה יום אחד הגיע לשיעור, ועל אף ניסיונותיו להבין את השיעור- לא קלט ולא הבין מאומה והיה בצער רב על כך.

אמר לו חכם מנצור: **'אתה בדרך לכאן הסתכלת על צלב'**, הבחור לא הבין, מה רוצה הרב. 'איזה צלב?', הקשה, "אני לא יודע על מה הרב מדבר". ענה לו הצדיק: **'באחת התחנות של קו 4 ישנה כנסייה ואתה הסתכלת שם, נזכר התלמיד והתפלא מאוד, איך ידע רבינו זאת והודה לו על כך.**

**ל** עוד מעשה נורא שסיפר בנו ר' שלמה על אביו חכם מנצור זצ"ל: 'מעשה זה אירע לפני מספר שנים בבני ברק. זוג מבוגרים היו מקורבים לאבא, ומדי פעם היו נכנסים אליו. **יום אחד חלתה האשה במחלה קשה ל"ע (תולעים בכבד).** הרופאים אמרו, שמוכרחים לבצע ניתוח דחוף. אולם, דא עקא, ביצוע הניתוח באותם הימים היה מסוכן עד מאוד, ויש ספק לגבי מידת הצלחתו. ביום חמישי באו בני הזוג לאבא בבכיות, וסיפרו לו על הבדיקה שהייתה ביום רביעי ושהניתוח מפאת דחיפותו נקבע כבר ליום ראשון הקרוב.

אמר להם אבא: **"אין תולעים בכבד ואין שום דבר. בקש שיעשו עוד צילום ויראו"**. היהודי יצא משם באמונה שלמה, וביקש ביום ראשון עוד צילום לפני הניתוח. כשראו שהוא מתעקש - הסכימו, ואכן בצילום לא מצאו כלום. הפרופסור, שנכח שם, אמר: **"אני רואה שאתה יהודי דתי, לך תעשה בשבת סעודת הודיה על הנס"**. אמר לו אותו יהודי, שעשה כבר אתמול 'סעודת הודיה', כי האמין בדברי הרב.

האדמו"ר הרב שמחה בונים קאליש מאטוואצק זצ"ל - נולד בשנת ה'תרי"א (1850) בעיירה וורקא שבפולין. בצעירותו סבל מרגליו ועד לגיל שמונה לא יכול היה לעמוד על רגליו. בבר-המצווה אמר עליו אביו, שמי שרוצה לראות את ר' בונם מפשיסחא, יסתכל בבני ויראהו. בשנת ה'תרכ"ח (1867), בהיותו כבן שבע עשרה, נפטר אביו. רוב חסידי אביו דבקו בתלמידו רבי דב בעריש מביאלה, אך חלק מחסידי אביו דבקו ברבינו הצעיר וקיבלוהו לאדמו"ר. סגפן. הקפיד להמתין בין אכילת בשר לחלב 24 שעות. הייתה לו דירה מיוחדת, אשר הייתה נעולה כל ימות השנה ושימשה לימות הפסח וכן כלים, רהיטים ובגדים לפסח. ידוע בחומרותיו באפיית המצות, ולמרות הכול, אכל רק 'כזית' מצה, שחייבים לאכול בליל הסדר בלבד. אכל רק משחיטת שוחטו המיוחד וכלל מקום שנסע, שוחטו התלווה אליו. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. ענוותן.



בשנת ה'תרמ"ז (1886) לאחר כתשע עשרה שנים ששימש כאדמו"ר בוורקא, החליט לעלות לארץ ישראל ולהתיישב בה. עם הגיעו התיישב בטבריה אולם הויזה שקיבל הייתה רק לחודש ימים ולאחר שוחד הארכה לשלושה חודשים. לאחר מכן גורש ע"י הטורקים חזרה לפולין. בשנת ה'תרס"ו (1905) החליט

לעלות שוב לארץ והפעם בגפו. בתחילה התיישב בירושלים, ולאחר מכן עבר לטבריה. סירב בארץ לנהוג באדמו"רות באומרו: 'אין גבהות לפני המקום'. נפטר ב-ב' שבט ה'תרס"ז (1907). חי כ-57 שנים. ציונו בטבריה נקבר ליד תלמידי הבעש"ט הק'. את מקומו מילא בנו ר' מנחם מנדל.

**אביו:** ר' מרדכי מנחם מנדל. **אימו:** מרת חיה. **אשתו:** בת הגביר ר' אליהו הרץ (מחסידי האדמו"ר רבי יחיאל דנציגר מאלכסנדר). **מרבותיו:** אביו, ר' מרדכי מנחם מנדל. **מתלמידיו:** ר' מנחם מנדל זילברשטיין. **בניו:** האדמו"ר ר' אברהם משה מפליניץ, האדמו"ר ר' מנחם מנדל מסאבין, האדמו"ר ר' ישראל יצחק מקאליש, האדמו"ר ר' יעקב דוד מאטוואצק. **בנותיו:** מרת צביה (נשאה לר' ישעיה אלימלך רייבסקי מביאלבזאג), מרת רחל.

**ב**ין חסידי ווארקא היה גביר ושמור ר' איציל מיניץ מגוברובא. פעם רכש הגביר יער גדול מדוכסית, ואחד הסעיפים בחוזה המכירה היה, שחייב לקחת את כל העצים עד סוף החורף של אותה שנה, ואם לאו - יפסיד את כספו. כאשר הדבר נודע לרבינו, הייתה לו תרעומת על הגביר שהסכים לסעיף זה, שהרי ייתכן חלילה שיקלע למזג אוויר חורפי ולא יוכל לפנות את העצים מהיער ויפסיד את כל כספו. לפיכך כתב רבינו מכתב לדוכסית, ובו ביקש ממנה, שתחליף את החוזה מתאריך עד סוף החורף ותאריך את המועד לחמש שנים, וזה היה נוסח המכתב: "מכיוון שבנך חולה, וסיבת המחלה היא, משום שלמד בפטרבורג ועמד בניסיון ולא עלה בלימודיו, לקח לליבו ונעשה חולה, והרופאים התייאשו ממנו. אבל זו לא הסיבה העיקרית. דעי, שכל עניין המחלה היא מחמת שרצית לרמות את היהודי הסוחר מהיער ולטול ממנו הכול בחינם, אבל אם תחליפי את החוזה לחמש שנים, ותקרעי את הישן, אני מבטיחך, שבנך יחזור לאיתנו. וכדי שתראי, כי דברי יתאמתו, השליח ימתין, עד שבנך יחלים והוא יחתום על החוזה החדש מצידו של הסוחר". כאשר ראתה הדוכסית את תוכן המכתב, נדהמה מרוח קודשו של רבינו, אשר ידע על מחלת בנה, ועוד הסביר לה סיבת חוליו - ותיכף ומיד הסכימה לבקשתו. היא קרעה את החוזה הקודם, ושליחו של הרבי חתם מיד על החוזה החדש, ולחסידי באה הישועה. (הרבי הקדוש מאטוואצק)

**א**ביו של החסיד רבי מרדכי מרקיל, כתב לבנו, ששהה בארץ ישראל, כי אין לו פרנסה. נכנס הבן עם מכתב זה אצל רבינו, ששהה בירושלים עיה"ק והראה לו זאת באומרו: "הרי אבי נסע גם אליכם וגם אל אביכם, ולכן צריך כבודו לראות, שיהיה לו פרנסה במנוחה". השיב לו הרבי: "היום צריכים להתפלל על החיים". אמר לו רבי מרקיל "הלא אמרו (תענית ח): חז"ל דכי יהיב רחמנא שובעא לחיי הוא דיהיב". אמר לו שוב: "צריכים היום להתפלל על החיים". שוב חזר רבי מרקיל על דברי חז"ל האמורים. ושוב שילש הרבי באומרו: "צריכים לבקש היום על החיים". או אז פרץ ר' מרקיל בבכי. כשראה זאת רבו, אמר לו: "אל תירא, לא יקרה לאביך שום דבר רע".

אחר כך קיבל מכתב מאביו, בו סיפר לו, שבאותו יום נסע לוורשא הבירה, וביום ההוא היה בוורשא יום הנקרא 'יום הדם' ר"ל. ויהי כאשר בא לוורשא, מיד פנה אל תחנת הרכבת, כשבכוונתו לעלות ולנסוע אל הסוחר שלו. כשעלה על הקרון, מצאו כמעט ריק מאדם. לפתע, ניגש אליו פלוני ואמר לו: "אין פה מקום עבורך". פנה והלך לצד אחר. אך גם לשם בא האיש ואמר לו: "אין כאן מקום עבורך". ירד איפוא מקרון זה וחשב לילך לתחנה אחרת, שם ייסע בקרון אחר. כיוון שהחל מהלך ברחובות, ראה שכל הדרך מלאה בדם, אין קרונות ואין עגלות. החל ללכת רגלי ועבר על הגשר המפריד בין פרגא לוורשא. חיילים רבים עמדו שם הכן עם הרובה שלהם והביטו עליו, והוא עליהם, ולבסוף, הגיע אל הסוחר בשלום.

כאשר ניכנס אצל הסוחר, נדהם האיש ושאלו בתימהון, כיצד בא ב'יום הדם' הנורא הזה ר"ל, ושח לפניו כל המעשה. אמר לו הסוחר, שהיו לו ניסים גדולים, כי באותו קרון נסע גדול שלהם, וזרקו עליו פצצה, וכל מי שהיה בתוך הקרון ל"ע התרסק כליל, וישנם הרוגים ופצועים. אותו סוחר החזיקו בביתו עד יעבור זעם ושלחו לביתו. כשקיבל ר' מרקיל מכתב זה מאביו, רק אז הבין, מדוע רבו אמר: "היום צריכים לבקש על החיים". תיכף ומיד רץ לבית רבו להודות לו. כשבא אל הקודש פנימה, הרעים עליו הרבי בקול רם: "אל תבלבל לי את הראש". והוא נאלם דום למשמע דברים אלו. אחר פנה אליו הרבי, הורה לו לסגור את הדלת, ואמר לו: "דע לך, כי מי שנוסע לרבי בשביל מופתים, עובר עבירה על הוצאות הדרך שמניח בזה" (מוורשא).

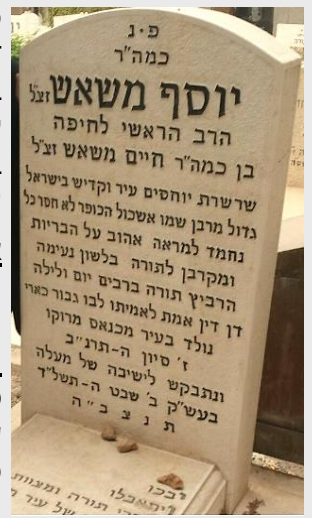
**פ**עם אחת בהיותו בטבריה בשנים האחרונות לחייו, ירד מביתו לרחוב, וכדי להגיע לרחוב, היה עליו לדת מספר קומות, כאשר בכל קומה מדרגות רבות. והנה נדמה לו, שאישה עולה במדרגות. היות שחשש שמא יפגום בראייתו, לפיכך קפץ מהחלון, שהיה בחדר המדרגות למטה, ומזה סבל מאוד עד יום פטירתו.

**הגאון הרב יוסף משאש זצ"ל** - נולד בעיר מקנס שבמרקו, בחודש סיון שנת ה'תרנ"ב (1892). בהיותו כבן 12 שנים בלבד נפטר אביו, שהיה תלמיד חכם עצום והיה מרבה בסיגופים ותעניות ומיעט בשינה והרבה להצטער על צער עם ישראל. ורבינו נאלץ לשאת בעול פרנסת ביתו. אעפ"כ לא הניח ידו מתלמודו ולמד בישיבת 'עץ חיים' והפליא את כל רואיו בידיעותיו.



בצעירותו למד בישיבה שהקים הרב הלפרין במקנס, תוך שהוא לומד בעיקר תורה והלכה. כשהיה כבן 16 ניתן לראות את היקף ידיעותיו מתוך מכתבים ששלח והתפרסמו בהמשך באוצר המכתבים (בחתימתו היום, הצעיר יוסף משאש). בשנת ה'תרפ"ד (1924) בהיותו כבן 31 נבחר לכהן כרבה הראשי של העיר תלמסאן שבאלג'יר, תפקיד אותו ביצע במשך 17 שנה. בהמשך, לאחר פטירת ר' משה טולידאנו, בשנת ה'ת"ש (1940) חזר לעיר מקנס כדי לשמש כדין. השתדל לעשות שלום בית כפי יכולתו. דרשותיו היו לשם דבר ומשכו כמעט את כל תושבי עירו.

כמו כן לרבינו היו מהלכים במסדרונות השלטון, תוך שהוא זוכה לכבוד ממלך מרוקו. בנוסף זכה לאות כבוד מהמלך ומשר החינוך. קשריו אלו הועילו לו לצורך פעילות לטובת היהודים. בשנת ה'תשכ"ד (1963) עלה לארץ ישראל והתיישב בחיפה. בתחילה סירב לכהן כרב בחיפה, למרות מעמדו הרם במרוקו, לבסוף לחץ של ראש העיר דאז (אבא חושי) הובילו להסכמתו. בשנת ה'תשכ"ח (1967) החל לכהן כרבה הראשי הספרדי של העיר חיפה. בתפקיד זה החזיק עד פטירתו. נפטר ב-ב' בשבט ה'תשל"ד (1974). חי כ-82 שנים. ציונו בחיפה.



**אביו:** ר' חיים. **אמו:** מרת שמחה (לבית גנו). **נשותיו:** מרת שמחה כהן (זיווג ראשון- בשנת ה'תרס"ח). מרת רחל (זווג שני- בתו של ר' יחיאל לכריף. בשנת ה'תרפ"ב. בנו היחיד ממנה ולבסוף התגרשה ממנו והרב נותר עם אשתו הראשונה). **מרבתי:** ר' חיים ברדוגו. **בנו:** ר' אליהו. **מספריו:** חיבר למעלה מ-48 ספרים, חלקם הגדול טרם יצאו לאור. להלן רשימה חלקית של ספריו: **ישו"ת מים חיים- או"ח • אוצר המכתבים- מכתבים שכתב ואיגד • זבח תודה- דיני שחיטה ויזכור יוסף • גרש ירחים- דיני גיטין • בגדי ישע- פירוש להושענות • נחלת אבות- על פרקי אבות • הגדה של פסח • יהוד יוסף חי- לקט פסקיו בארבעה חלקי השולחן ערוך • נר מצווה- עוסק בחג החנוכה • נשמת חיים • לקט הקמח • תפארת בנים אבותם**

**בעת כהונתו בתלמסן,** היה זוג צעיר אשר מדי פעם הייתה האישה קונה בשר מהאיטליז, הקצב שאל את האשה: "האם את רוצה בשר מוכשר או שתכשירי בביתך?". האשה שלא הבינה למה הכוונה לקחה בשר לא מוכשר. באחד הימים פגש הקצב את הבעל, ושאלו: "אשתך כה צעירה, וכבר יודעת להכשיר בשר?", וכששמע זאת בעלה נחרד, **מפני שחשב לתומו, שאשתו קונה בשר מוכשר. מיד פנה לביתו והחל להטיח בה דברים קשים, שהכשילה אותו בבשר איסור,** האשה שהתחנכה בבית הוריה שבכל שאלה פונים לרב, הציעה לבעלה: "הבה ניגש לרב ונשאל האם נהגתי כשורה ואם לאו- נשאל כיצד נעשה תשובה על מעשיי", הבעל שמע בקול אשתו וניגש לרב העיר הגאון רבי יוסף משאש, ובידם הסיר שבו בישלה האשה את הבשר, הבעל שטח את עיקרי הדברים לפני הצדיק.

כשסיים, לתדהמתו הרבה, הרב טעם מהתבשיל והפטיר: "בשר זה מוכשר". ויהי זה לפלא בעיני הבעל. מאחר שמעשה הרב נראה מוזר בעיניו החל לספר על מעשה רב העיר, עד שנהפך לשיחה בני העיר. העסקנים לא יכלו לשמוע את חרפת הצדיק ופנו אליו לאחר בקשת המחילה, ושאלוהו לפשר מעשהו, וכיצד ייתכן שאמר על בשר, שאינו מוכשר כי ניתן לאכול. השיב הצדיק: "יש חלק בבשר שאסור לאוכלו מהתורה, וישנו חלק שאסור לאוכלו מדרבנן, וישנו חלק שאסור מצד המנהג. ואותו אכלתי בשביל להשכין שלום בית בין בני הזוג!". ובמקביל זימן את האשה למשרדו ולימדה הלכות הכשרה, לבל ייכשלו להבא.

**על שקידתו המופלאה מסופר,** שהיה לומד מדי חג את המסכת בש"ס העוסקת מענינא דיומא, מאחר ששנים כך נהג החל הרב ללמוד מסכת מהתלמוד הירושלמי, עד שנפגש עם דף, שלא הצליח להבינו כשורה. לאחר מאמץ רב עדיין לא הצליח לפצח את הסוגיה. לפיכך החליט לנסוע לקזבלנקה, ששם יש מספר חניות לספרי קודש, כדי לקנות ספרים, שאולי יעזרו לו להבין (מרחק הנסיעה ממקנס לקזבלנקה כ-300 קילומטר! והתחבורה אינה זמינה כבימנו). לאחר שהגיע לעיר, נכנס לחנות.

המוכר רואה רב הדור פנים ומציע את עזרתו, "איזה ספר כבודו מחפש?"- עונה הרב: "האם יש תלמוד ירושלמי עם ביאור?"- "מקסימום יש לנו תלמוד בבלי. כבודו מחפש דבר, שלא נמצא במדינתנו", הרב הודה למוכר ועבר מחנות לחנות, **שש חנויות במספר ולא מצא את מבוקשו,** משם שם פעמיו אל עבר ביהמ"ד. שם פגש אחד מחכמי העיר, ששאלו: "במה זכינו שהרב הגיע לעירנו?" סיפר לו שמחפש תלמוד ירושלמי עם ביאור ולא מצא בכל העיר, יעץ אותו הרב: "בגבול ספרד יש עיר נמל בשם טנג'יר, ושם יש חכם מפורסם סבא דמשפטים הגאון ר' מרדכי בן ג'ו, כל שדר"י ארץ ישראל שמגיעים לביתו מביאים עימם מתנה לרב ספרי קודש מארץ ישראל, וידוע, שלרב יש ספריה ענפה. אולי כבודו ימצא אצלו את מבוקשו".

**רבינו נסע מקזבלנקה חצי יום לטנג'יר,** נכנס לחדר של ר' מרדכי ושאל: "האם יש לכבודו תלמוד ירושלמי עם ביאור?"- ענה הלה: "קיים בספרייתי", קרא לשמש וביקש מהרב, "כבודו יתלווה עימו בלימודו בספר", עיין רבינו והנה ראה, **שמפרשי הירושלמי עומדים על הקושיא שעליה התקשה, צהלה עלתה על פניו והוא הודה לר' מרדכי ונפרד לשלום.** משם נסע לקזבלנקה והתעכב זמן מה, שם פגש את אחד מגברי העיר ששאל: "כבודו מה עושה בעירנו?", סיפר הרב על מבוקשו, אמר הגביר: "כבודו לא צריך לקנות תלמוד ירושלמי. אני אתן לרבינו סט חינם ביודעי שהרב ילמד בספרים מהעמוד הראשון ועד האחרון", שאל הרב: "מהיכן השגת את הסט?", סיפר הנגיד שנפטר ר' מרדכי בן ג'ו רב העיר טנג'יר, **וקנה הוא מידי הירושים את כל הספרייה.** העשיר כתב שטר ליורשים וביקש מהיורשים לתת את הסט של התלמוד הירושלמי. נסע רבינו שוב חצי יום לטנג'יר הגיע לידי הירושים, קיבלו את השטר אך נענה בשלילה, "מנהגנו שלא מוצאים דבר מבית המנוח עד תום שנה", נפרד הרב מהם וחזר למקנאס, **לאחר שנה חזר שוב, וכל זה בגלל אהבתו לתורה הקדושה.**

אנו מבקשים ממי שיש לו תמונות טובות יותר של  
הצדיקים או של הקברים או אם לא שמנו את תמונת  
הצדיק או הקבר ויש לו תמונה, אנא שלחו למייל  
[PnineZadikim@gmail.com](mailto:PnineZadikim@gmail.com)

למעוניינים לקבל את העלון ישירות למייל, יש לשלוח  
בקשה [PnineZadikim@gmail.com](mailto:PnineZadikim@gmail.com)

כל החומר נלקח  
מעלון 'פניני עין-חמד' משנים עברו  
לקבלת עלון פניני עין-חמד,  
יש לשלוח בקשה למייל:  
[PnineEH@gmail.com](mailto:PnineEH@gmail.com)

העלון מוקדש לרפואה והצלחת רחל ברכה בת פדילה דליה הי"ו ובני-ביתה  
ולהצלחת כל עם ישראל ובתוכם יוסף ליאור בן דליה אפרת ומשפחתו  
והצלחה בכל העניינים וכן בחינוך הילדים